Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…ай 1921 оной …21-hээ гарана. | № 41 (18364) | 1990 оной февралиин 18, воскресени | Сэн 3 мүн.

1990 МАРТЫН 4 Соведүүдэй һунгалта

УУЛЗАЛГАНУУД ҮРГЭЛЖЭЛҺЭӨР

Һунгуулиин Железнодорожно национально-территориальна 91-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадуудай нэгэн —«Теплоприбор» заводэй директор В. Б. Нимаев Яруунын районой һуурин, тосхонуудаар ябажа, һунгагшадтаяа уулзаба. Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур М. О. Цыбиков В. Б. Нимаевай ажалай намтар тухай хөөрэжэ үгэнэ. Удаань РСФСР-эй арадай депутадта кандидат өөрынгөө һунгалтын урда тээхи платформые соносхоо.

— Минии платформо онсо орёо бэшэ. Бусад депутадта кандидадуудай платформотой адлирхуу байжа болохо. Зоной һуудал байдалые, ажабайдалай хэм хэмжээе һайжаруулхын түлөө депутат болоо hаа, улам эршэмтэйгээр тэмсэхэб, эндэ хэлэһэн платформоёо бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсөө зорюулхаб,— гэжэ В. Б. Нимаев һунгагшадта хэлээ.

РСФСР-эй арадай депутадта кандидат В. Б. Нимаев уулзалгануудаа үргэлжэлүүлһээр.

Ц. БАДМАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ОЛОН ОНДОО ҺАНАМЖАНУУДЫЕ ХЭЛСЭҺЭНЭЙ АШААР

…гээшэ шухала удха шанартай байна.

Урда тээхэнэнь ороной бүхы нютагуудай болон республиканuudай түлөөлэгшэд «Холбоон» гэжэ депутадай бүлэгые байгуулха тухай шиидхэбэри абаһан байгаа гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэбэ. Эмхидхэлэй комитедэй үмэнэһөө энэ бүлэгэй политическэ зорилгонуудые тэрэ найруулһан байгаа: федеративна байгуулалтые, СССР-эй гүрэн түрын бүрин бүтэн байдалые сахин хамгаалхын түлөө тэмсэл, орон дотор национализм ба шовинизмдэ эсэргүү тэмсэл, федеративна түрэнэй газар дайда дээрэ бүхы арадуудай, нацинуудай, үндэһэ яһатанай, этническэ бүлэгүүдэй ба эрхэтэн бүхэнэй адли тэгшэ эрхэтэйгээр, сүлөөтэйгөөр хүгжэхын тула хүсэл эрмэлзэл гаргаха. Социально-экономическа доройтон уналгаһаа гаргаха арга олгоһон, ороной хурдан түргэн хүгжэлтые хангаһан, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалһан, федеративна гүрэнэй бүхы дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг хүн зоной эрхэ байдалые хангаһан шухалын шухала хуулинуудые дары зохёожо, баталан абалгада депутадууд ехэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ байна.

Зуу гаран хүнһөө бүридэдэг «Холбоон» гэжэ депутадай бүлэгтэ хэдышье гэшүүдэй ороход байһаниинь хизаарлагданагүй. Парламентын бусад бүлэг депутадуудтай хамта үргэн ехэ, бүтэмжэтэй һайн харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэн лэ.

Энэ мэдүүлгын һүүлээр депутадууд СССР-эй Зөөри тухай Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгээ үргэлжэлүүлбэ. Олон ондоо һанал бодолнууд хэлэгдэхэдэ, энэ хуулиин ондо ондоо проектнүүдтэ зарим депутадууд анхаралаа хандуулһан байгаа. Гурбан хуулиин проект депутадуудай анхаралда табигдаба: «Литвагай», «Латвиин», Экологиин талаар комитедэй вариант. Энэ текстые хоёрдохи уншалгада бэлдэхэ үедэ эдэ бүгэдэ анхаралда абтаагүй гэхын аргагүй. Зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан Хуулиин проект дотор һонин олохон һанал бодол табигдаһан байна. Тусхайлбал, зөөрие тодорхойгоор найруулха, Союзай зөөриин объектнүүд тухай һанал бодолнууд эндэ табигдаһан байгаа.

Гэбэшье үгэ хэлэгшэд ондо ондоо һанал бодолнуудые үүдхэһэн дүримүүдтэ гол анхаралаа хандуулба. Жэшээнь, «Литвагай проект соо зөөриин олон янзын түхэл шэнжэнүүд тухай, ажалай ажахы тухай юуншье хэлэгдэнэгүй». Латвиин проект зарим шухала дүримүүдые элирүүлэн харуулнагүй. Ондо ондоо проектнүүдэй зарим дүримүүд депутадуудые хүшэр хүндэ байдалда оруулһан байгаа. Агаар хадаа зөөриин эрхын гол зүйл болоно гэһэн экологуудай һанал бодолые хэйшан гэжэ бэелүүлэлтэй гээшэб?

Урда тээнь элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ 30 хүнэй хабаадаһан байгаа һаань, үшөө 15 депутат нэмэбэ. Гэбэшье үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд табигдаһан асуудалһаа газаашаа гараһан байна. Сэхыень хэлэхэдэ, депутат **А. В. Яблоковай** үгэ хэлэһэнэй һүүлээр оршон байдал хубилхадаашье болохо һэн. Тэрэнэй һанамжын ёһоор хуулиин проект тушаа ажаглалтанууд болон дурадхалнуудые хаража үзэхэ талаар комисси муугаар хүдэлөө. Эгээл тиимэһээ энэ проектые гурбадахи уншалгаар хаража үзэхые тэрэ дурадхаба. Гэбэшье депутадууд тэрэниие дэмжээгүй. Энэ хуулиие баталан абахынгаа урда тээ үмсын зөөри тухай асуудалаар референдум үнгэргэхэ эдэбхи үүсхэлые депутадууд дэмжэхэгүйһөө гадна, һайшаабашьегүй. Депутат **А. А. Собчак** үгэ буляалдаата хөөрэлдөөе түгэсхэхэдэ туһалба. Тэрэ иигэжэ мэдүүлээ: СССР-тэхи Зөөри тухай хуулиин проект хадаа яһала һайнаар зохёогдоһон, заһагдаһан документ болоно. 342 депутат тэрэниие дэмжэлэн, 16 хүн буруушааһан, 24 депутат һанал баринһан байгаа.

Урдахи съезд дээрэ түрүүшын уншалгаар һайшаагдаһан Газар тухай ССР Союзай ба союзна республиканuudай Үндэһэн Хуулиин проект тушаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй комиссиин хүдэлмэриин дүнгүүд тухай Аграрна асуудалнуудай ба эдеэ хоолой зүйлнүүдэй талаар парламентын комитедэй гэшүүн **А. А. Никонов** элидхэл хэбэ. Общественн хүгжэлтын бүхы түүхэтэ шатанuudта таряашадай гол асуудалые шиидхэхэ гээшэ шухала удха шанартай байгаа, мүнөөшье байһаар гэжэ тэрэ һануулба. Мүнөө энэмнэй ороной экономическа реформын, орон доторхи байдалые тогтууритай һайн болголгын гол зорилго мүн. Юундэб гэхэдэ, энэ зорилгодо политическэ, экономическа, социальна, технологическа, сэдьхэл бодолой ба биологическа эрхэ нухэсэлнүүд сэхэ хабаатай бшуу. Хэрбээ газарай үбшэн байгаа һаань, хэрбээ тэрэнэй эзэгүй, хэнэйшье зүгһөө анхаралай хандуулагдаагүй һаань, общество физическэ ба моральна талааран элүүр энхэ бэшэ байха гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Хуулиин проектые шэнжэлхэдээ, экспертнүүд болон депутадууд 13 мянга гаран дурадхалнуудые хаража үзэбэ. Эдэнэй гурбанай хоёр хубиие хүдөөгэй ажалшад оруулһан байна.

Газар тухай хуулиин проект тушаа Хуулиин, хуули ёһоной ба гурим журамай асуудалнуудай талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедэй хараа бодолые депутат **С. Г. Лущиков** найруулба. Союзна болон автономито республиканuudай хуулиие хүгжөөхын тула үргэн ехэ арга боломжонууд нээгдэнэ, адли тэгшэ эрхэтэйгээр газарые хэрэглэлгын элдэб түхэл шэнжэнүүдые тогтоохо бодото хараа түсэбүүд байгуулагдана. Ажахы эрхилэлгын мүнөөнэй байгуулалтые буруу һургэнгүй, колхоз, совхозһоо таряашадай гараха арга боломжонууд батадхагдана гэжэ тэрэ хэлэбэ.

СССР-эй юстициин министр **В. Ф. Яковлев** энэ элидхэлые зүбшэн хэлсэлгые нээхэдээ, проектдэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ.

Газар тухай Ленинэй Декредтэ бүтэмжэтэй һайнаар хандаха шухала гэжэ депутат **В. Д. Юдин** мэдүүлээ. Энэ документын зарим дүримүүд манай харилсаа холбоото гүрэнэй мүнөөнэй эрхэ байдалда тааранагүй гэжэ тэмдэглээ.

Депутадууд **В. В. Касьян, И. Н. Шундеев, М. И. Монго, М. А. Михеев, Л. Н. Петрова, Э. Я. Гриновскис** болон бусад үгэ хэлэхэдээ, олон тоото дурадхалнуудые оруулһан байгаа. Оруулагдаһан ажаглалтануудай, нэмэлтэнүүдэй үндэлөөр энэ хуулиин актые баталан абахын түлөө олонхид мэдүүлбэ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар айхабтар орёо асуудалые һайнаар шиидхэхын түлөө оролдохо ёһотойбди гэжэ Колхозуудай союзна соведэй түрүүлэгшэ депутат **И. И. Кухарь** хэлээ. Гэхэтэй хамта Газар тухай ССР Союзай ба союзна республиканuudай үндэһэн хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгые үргэлжэлүүлхэ шухала.

Сесси хүдэлмэреэ февралиин 19-дэ үргэлжэлүүлхэ.

[ТАСС].

ҮНЭН СЭХЭ ЯБАДАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Мүнөө хаа хаанагүй арадай депутадуудта кандидадууд һунгагшадтаяа уулзажа байна.

Жэшээлхэдэ, һунгуулиин Ивалгын 806-дахи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидат СССР-эй Оборонын министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ А. В. Ковтунов хэдэн районуудаар ябажа, һунгагшадтай уулзахадаа, сэхыень хэлэбэл, генералай нэрэ зэргые болон үндэр тушаалаа өөрынгөө аша туһада хэрэглэнэ.

Һунгагшадай дууе олоор абахын тула депутадта кандидат А. В. Ковтунов элдэб эеын туһаламжа үгэхэб гэхэ мэтээр хүнүүдые найдуулна, гүрэнэй зөөри иишэ тиишэнь үринэ. Тэрэнэй этигэмжэтэ нюур А. Н. Пестерев иигэжэ хэлэһэн байна: «Нүхэр А. В. Ковтуновой үүсхэлээр Загарайн районой болон бусад хэдэ хэдэн һургуулинуудта радиоклассууд үгтэнхэй. ...Районой ажахынуудта техникэ үгтөө, Загарайн райондо харгы баригдажа эхилээ. Мухар-Шэбэрэй районой Шаралдай нютагта И. К. Калашниковай музей-бууса бии болгохо хэрэгтэ туһална». Энэнь «Бичурский хлебороб» газетэдэ толилогдонхой.

Мухар-Шэбэрэй районой «Ленинэй зам» газетын 1989 оной декабриин 16-най номерто иигэжэ бэшээтэй байхыень уншанабди: «Мүнөө районой түбтэ лурпалсалай сэрэгэй-спортивна лагерь баригдажа эхилбэ. Оньһон түхеэрэлгэнүүдынь асарагдажа байна. Тэрээнһээ гадна Шаралдай һууринда сэрэгшэдэй хүсөөр уран зохёолшо И. К. Калашниковай гэр-музейн байшан бодхоогдожо эхилбэ. Тус барилгань 60 мянган түхэригтэ болохоор хараалагдана. Энэ объектые сэрэгшэд түлбэригүйгөөр бодхоохо юм».

Эдэ бүхы барилга генералай өөрынь мүнгөөр бэшэ, харин ерэд зоной зөөрөөр баригдаха болоно бшуу.

Би СССР-эй Оборонын министерствын пенсионер, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалид байһан тула олон зуун офицернүүд муу байра байдалтай, эдеэ хоолоор дуталдадаг гэжэ һайн мэдэнэб. Дайнай фронтовигууд — инвалидуудай амардаг Дарһанай, Молоковкын курортнууд ямар муу байрануудтайб гэжэ өөрөө хоёр нюдөөрөө хараһан байнаб. Тэрэл курортнуудай газар дээрэ генералнуудай амарха хэдэ хэдэн коттеджнүүд баригданхай юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Мухар-Шэбэрэй болон Бэшүүрэй районуудай газетэнүүд соо бэшэгдэһэн юумэнүүдые «Правда Бурятии» газетэ байгша оной январиин 20-ной номерто мүн лэ иигэжэ тодорхойлно: «Совхозой хүтэлбэриин гүйлтаар РСФСР-эй арадай депутадта кандидат А. В. Ковтуновой эльгээһэн сэрэгэй барилгашад музей-гэр бодхоолсожо байна».

РСФСР-эй арадай депутадта кандидат албан тушаалайнгаа нэрэ зэргые өөрынгөө аша туһада хэрэглэн, гүрэнэй техникэ ба зөөри элбэгээр хубаажа эхилбэ гэжэ хэлэхэ байнаб.

Бидэнэр Россин Федерациин бүхы газар дээрэ шиидхэгдэхээр болоһон асуудалнуудые шиидхэхэ, дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэй гэжэ тоолонобди. Тодорхойлон хэлэбэл, сэрэгэй ба граждан албанай тушаалтадта олгогдоһон бүхы үлүү эрхэ, хүнгэлэлтэнүүдые болюулха, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалидуудай бүлэгүүдые тодорхойлхо хуушан тогтоолнууд ба заабаринуудые болюулха, дайнай үедэ, мүн Афганистанда дайлалдаһан хүнүүдэй пенсионно хангалга гуримшуулха шухала гэжэ тоолоноб.

Зоной медицинскэ хангалга һайжаруулхын тула элүүрые хамгаалгын, социальна хангалгын министерствэнүүд болон Ажалай талаар Гүрэнэй комитедые нэгэдхүүлээд, ажалай ба социальна асуудалнуудай талаар комитет автономито республиканuudта байгуулхые дурадханаб. Тиигэжэ албан хойрог ябадалтай болоһон хүнүүдые зүб харгыдань оруулха арга олдохо һэн.

Арадай депутадта кандидадаар үшөө нэгэ сэрэгэй алба хаагша полковник Захаров дэбжүүлэгдэһэн байна. Тэрэ һунгагшадтай уулзахадаа, ехэ юумэ үгэхэб гэжэ һунгагшадаа найдуулнагүй. Ушар тиимэһээ һунгагшадай аша туһые саашадаа харагда абаха, тэдэнэй түлөө оролдохо хүнүүд засагай дээдын зургаануудта һунгагдаха ёһотой гэжэ онсолхо байнаб.

С. БАНЗАРАКЦАЕВ,
дайнай инвалид, 1940 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

ТАБАН ЖЭЛ: *ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ*

РУБЦОВУУД, ЗУБКОВУУД ХААНА БЭ?

…һаа аладлаһан хүн хубилган шэ… хубитаяа оруулха гээшэ гү гэжэ …агадта. Тиимэшье байжа болоо. …й энээн тушаа нэгэ һанамжаяа …үгжэлтын зогсоошонхой хаһада …эн заал һаа муу байгаа гээд …й. Манай коллектив ямаршье …өөшье түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаа …е нэгэ наһандаа хайша хэрэг, …ажаллаагүйб. Ниитын хэрэгэй …эн оролдоһон байхаб. Барилгэ… управлениингээ партийна ор… секретарь, профкомой түрүүлэгшэ ябааб. Мүнөө партбюрогой гэшүүнби.

Анхандаа партиин горкомой, райкомой түлөөлэгшэд үе-үе болоод лэ ерэжэ, партийна ажабайдалаарнай һонирхожо байдаг бэлэй. Коммунистнууд уялгануудаа хэр дүүргэнэб, ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай, полит-мэдээсэлнүүд тухай гэхэ мэтээр. Һүүлэй үедэ эдэмнай огто харагдахаяа, үзэгдэхэеэ болёо. Буряадай партийна организацида һайн тээшэ хубилалтанууд огто болоногүй гээшэ ха гээд һэжэглэхээр. Али дээрэһээ ерэжэ, хэн нэгэнэй дүмэхэ дүнгэхые урданайхидаал адли хүлеэнэ гүбди? Мүнөө орон дотор һонирхомоор али олон ушарнууд болоно. Хүдэлмэришэн хүн радио шагнаа, телевизор хараашье һаа, эдэ үзэгдэлнүүдэй гүн удха, шалтагааниие заримдаа гүйсэд ойлгоногүй бшуу. Сагшье дуталдаха гэжэ байха. Жэшээлбэл, би диспетчер үглөөнэй 6 саг 30 минутаһаа ажалдаа ерэдэгби, орой гэрэжэ ошодогби.

Ойлгоод байхада, демократаяр халхабша хээд, хэлэжэ болохошье, үгышье юумэ шашалдаад ябадаг дуратан олошороо ха. Харин манда, юрын хүдэлмэришэдтэ, барилгашадта иигэжэ хэлээ дэлгээжэ ябаха зай забһар, сүлөө саг үгы.

Илангаяа дунда шатын бүхэриг шанга хүтэлбэрилэгшэдтэй байхадаа, ажалай жолоо хам адхагдана ха гэжэ һанадагби. 43 хүнһөө бүридэдэг комплексно томо бригадын бригадир В. К. Рубцов намтай адли, гушаад шахуу жэлэй саана эндэ хүдэлхөөр ерэһэн юм. Зан абаряараа сэхэ, эрилтэ хатуугаар табидаг. Аргагүй бэрхэ эмхидхэлшэ. Звенонуудтань миин налайһан гансашье хүниие харахагүйт. Ямар нэгэн даабаряа дүүргээб гээд, һанаагаа амаршадаг хүн эндэ удаан ажаллажа шадахагүй.. Василий Константинович өөрөө өөртөөшье хайрагамгүй юм гэбэл, алдуугүй. «Ноёд һайд» ерэбэ гээд урдань һаймһаржа байхагүй. «Бурятстрой» нэгэдэлэй начальник С. М. Антоновой анха түрүүшынхеэ танилсахаяа барилгын талмайда ерэхэдэнь, «Ажални ехэ. Мүнөө хөөрэлдэхэ сүлөө үгыб»— гэһэн юм. «Би Антонов гээшэб»,— гээд тэрэнь тайлбарилба ха. «Теэд Антонов хадаа яагаабта? Минии орондо ажалыем хэхэгүй ха юмта»— гээд, эгсэ эрьеэд ябашоо һэн гэхэ.

Гэхэ зуурэ Василий Константинович хэдышье эрид һаа, өөрынгөө хүдэлмэришэдэй түлөө аһан оролдодог юм. Гэр байрын асуудал, үхибүүндэ саад хэрэгтэй гэхэһээ эхилээд, бүри жэжэ-божо ямаршье асуудалаар бригадиртаа хандажа болохо гэжэ хүн бүхэн мэдэдэг. Нюур харадаггүй, хэн нэгэниие үргэжэ, нүгөөдыень шоо үзэжэ гомдохоодоггүй — хуу бүгэдэндэ адли тэгшэ хандасатай. Тиимэһээл «Жилгражданстрой» трестын ажалша коллективэй соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаһан юм. Суута энэ бригадирнай Ажалай Улаан Тугай, Октябриин Революциин ордонуудаар шагнагдаһан, Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан юм..

Нүгөө бэлигтэй бригадирнай А. Г. Зубков зан абаряараа зөөлэн, номгоншье һаа, 70 гаран барилгашадтаа үгээ жэншэдгүй ойлгуулжа шададаг. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» медаляар шагнагданхай.

Эдэ хоёр нүхэдэймни, бригаданuудайнь гэшүүдэйшье омогорхохо юумэн яһала бии. Улаан-Үдын промышленна томо предприятинuудай, жэшээлбэл, мяха-консервын комбинадай, мелькомбинадай, шэлэй, «Теплоприбор», прибор бүтээлгын, судна бүтээлгын заводуудай олон цехүүд эдэнэй гараар бодхоогдоһон байха. Бишье хорёод жэлдэ барилгын талмайда мастераар хүдэлөө хүм. Нилээн бэрхэтэй ажал, хоёр «галай» хоорондо түдэгэсэхэш даа. Хүдэлмэришэд, материал. хүдэлхэ объект эрихэ, хүтэлбэрилэгшэд түсэб дүүргэхэ эрилтэ табиха.

В. К. Рубцов, А. Г. Зубков мэтэ ударидагшад залуу халаан cooһоо элирэн гараха гээшэ гү? Һанаа зобохоор лэ байна. Барилгада залуушуул ехэл дурагүйгөөр ерэнэ. 60 һурагша ГПТУ дүүргээ гэе. Тэрээн cooһoo хоёройнь үлэжэ хүдэлөө һаа, урмашамаар юм. Яахадаа иимэ юумэн болоноб? Юундэ эдир залуудаа ажалһаа зайсанаб? Хүндэ хүшэр, бэрхэтэйнь ойлгосотой, теэд эндэ үшөөшье шалтагаанууд бии. Энээн тухай, шэнэ кадрнууд тухай партийна организацинууд һаналаа һулаар табина.

Коллективэймнай хоёр коммунист КПСС-эй гэшүүнһээ һайн дураараа гараба. Иимэ ябадал тушаа коллектив соо дэлгэрэнгы, һанаа зүрхэндэ хүрэмөөр хөөрэлдөөн болоо гү? Үгы. Би үнинэй коммунист тула түрэл партидаа этигэлээ алдаагүйб. Ёһотойгоор һэргэхэ, хүсэеэ шэнэлхэ, удхатай политика ябуулха аабза гэжэ найданаб. Зарим нэгэн хүндэтэ тушаалтадай партийна гурим нэтэрүүгээр хазагайруулһанһаа боложо, бултанайдал зоригоо алдаха гүбди? Эрхим һайнаар, һэшхэл зоригоороо хүдэлдэг, Ленинэй партида найдалаа алдаагүй коммунистнууд манда олон.

Һурган хүмүүжүүлгэ һүүлэй жэлнүүдтэ һуларaa гэхэ байнаб. Өөрынгөө түрэл хэлэ, ёһо заншалаа, аха захатанаа хүндэлхэ гуримаа мартаһан сагта ехэл бэрхэтэй даа. Шэнэ рубцовууд, зубковууд хии агаарта бүрилдэн элирхэгүй ха юм. Һурган хүмүүжүүлгэ арадай уг заншалнуудһаа эхитэй, тиимэһээ алишье талаһаа энэ асуудал харагдажа, эдэбхитэй хэмжээнүүд абтаха ёһотой гэжэ һананаб.

Промышленна объектнүүдые олоор бодхоодог саг үнгэржэ, социальна барилганuudта анхарал ехээр хандуулагдана. Ехэл баясамаар байна. Мүнөө зарим звенонууднай үрэ жэмэсэй бааза, туберкулез эмшэлдэг диспансер дээрэ хүдэлнэ. Гэр байрын барилга үргэдхэгдэнэ.

Энэ наһан соогоо олон тээ хүдэлөө хүм, гэбэшье барилгаһаа, барилгын үйлэдбэриһөө үлүү һанаандам таараһан ажал байгаагүй. Тиимэһээ залуушуулда хандажа хэлэнэб: барилгада хүсэеэ туршаад үзыт, магад наһанайнгаа гансахан зам, гансахан шуналаа олохо ааламта?

Д. ЦЫБИКОВ,
«Жилгражданстрой» трестын 7-дохи СМУ-гай диспетчер, РСФСР-эй габьяата барилгашан.

...ДАЙШАЛХЫ ЁҺО ЗАНШАЛНУУДААР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ...

СССР-эй арадай депутат С. В. Ангаповта һунгагшадай эльгээһэн бэшэг

…бидэнэр, һунгагшад, голхорообди.

Бодоод үзыт даа. Нэгэн ниитэ арадые—наци болон нэгэдэһэн арад зониие, өөһэдһөөнь зүбшөөл абангүйгөөр, засаг хүсэтэй гээд лэ таһалжа, хоорондоо ямаршье холбоогүй болгохо гээшэ гэмтэ хэрэг бэшэ аал? Хэды болотор энэмнай үргэлжэлхэ юм бэ?

Хүндэтэ манай депутат Семен Васильевич! Гүн ухаанай эрдэмэй мэргэжэлтэн байһан тула үндэһэн соёлой, түрэлхи хэлэнэй, буряад арадай саашанхи хүгжэлтын, республикынгаа экономическа ба социальна һэргэлтын асуудалнуудаар һунгагшадайнгаа сэдьхэл, эрмэлзэл хангама хэрэг үйлэ бүтээхэ бээзэт гэжэ найданабди.

Агууехэ Илалтын 45 жэлэй ехэ баярай ой дүтэлжэ байна. Гудамжадашье, автобус, трамвай соошье уулзахадаа, манай үүринэр-ветерануд иигэжэ асууна: Федор Тогочиевич Будажабэ ветерануудай эмхи толгойлжо байхадаа, бидэнтэйгээ хөөрэлдэжэ, даалгабари үгөөд, һурагшад, залуушуултай уулзаха арга олгодог байһан юм. Энэмнай али алиндаа туһатайшье, ашатайшье бэлэй. Теэд һүүлэй үедэ сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын ажал юундэ унтаршоо гээшэб? Энээндэ харюу олохонь бэрхэтэй болоо.

Совет ороной түүхые нэгэ талаһаань—гансал алдуу эндүүнүүд, хохидол гээгдэл, зоболонгосалан мэтээр, даншье һаа үнгэрсэ муушалан харуулдаг болоһон мүнөө сагта, далай мэтээр шуһаа адхажа, ами наһаяа үгэжэ түйлаһан Агууехэ Илалта тухайгаа, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр, унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр дайнай үедэ ара талада ажаллаһан эхэ, эсэгынгээ, эгэшэ, дүүнэрэйнгээ, эдир залуу үхибүүдэй габьяатай ехэтэ ажал тухай үнэн зүбөөр хөөрэжэ үгэхэ юумэн маанадта яһала бии ха юм.

Илалтын мандаһаар 45 жэлэй ой газаа ороо. Манай Буряад ороной зуу гара мянган хүбүүд, басагад дайнай фронтнууд дээрэ аха дүү совет арадай бусад үндэһэ яһатанай сэрэгшэдтэй хамта шэн зоригтойгоор, баатарлигаар тэмсэжэ, Илалта шэрээлсээ. Теэд һургуулиин шабинарай, ветерануудай уншаха гэхэдэ, буряад хэлэн дээрэ энээн тухай хэблэгдэһэн нэгэшье ном энэ үе соо гараагүй. 1418 үдэр, һүни илгангүй, тамын зоболон үзэжэ илалта түйлаһан, Эсэгэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө баатарай үхэлөөр унаһан эсэгэнэр, аханараа түрэлхи хэлэн дээрээ мүнхэлхэ эрхэ манда үгы юм гү?

Партийна, совет органуудай албан хойрог аппарадууд энэ хэрэгтэмнай хаалта, хорилто хэһээр зандаа.

Журналистнуудай дундаһаа зарим нүхэдшье элдэб журналнууд болон түбэй газетэнүүдтэ совет гүрэнэй түүхэдэ үнэн болоһон хэрэгүүдые зарим ушарта буруугаар харуулна, хэтэрүүлнэ. Өөһэдыгөө интэрээ муушалжа байхадаа, ургажа ябаа залуу үетэниие ямар жэшээ дээрэ хүмүүжүүлхэ болонобибди?

Һунгалтын урда тээ Танай хэлэһэн программые һунгагшад мартаагүй, һанажа ябана. Тэдээнээ хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухайгаа элидхэхыетнай һунгагшад баһал хүлеэнэ гээшэ. Ушар иимэһээ газетээр дамжуулан, энээн тухай бидэндэ дуулгаха бээзэт гэжэ бидэ ехээр найданабди.

СОДНОМ БАДМАЕВ,
СОДНОМ ХАНДАЖАПОВ,
ЦЫРЕН СУБАНОВ,
дайнай, ажалай, партиин ветеранууд, СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүд.

1990 оной февралиин 5.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ХОЛБООНОЙ XII СЪЕЗД

Февралиин 16-да Улаан-Үдэдэ Политическэ гэгээрэлэй байшан соо Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной XII съезд болобо. Зүблэхэ зүйлдэнь дүрбэн асуудал табигдаһан байна:

1. Журналистнуудай холбооной правлениин тоосоон.
2. Шалгалтын комиссиин тоосоон.
3. Журналистнуудай холбооной правлениин һунгалта.
4. Шалгалтын комиссиин һунгалта.

Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин тоосоото үе соо дүүргэһэн хүдэлмэри тухай элидхэл тэрэнэй түрүүлэгшэ, «Правда Бурятии» газетын редактор **И. В. Казанцев** хэбэ.

Тус холбооной Шалгалтын комиссиин тоосоо тэрэнэй түрүүлэгшэ **С. Ш. Бадмаев** делегадуудта дурадхаа.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ «Зэдын үнэн» газетын редактор **А. А. Елисеев**, «Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшо **Ц. Б. Цырендоржиев**, «Правда Бурятии» газетын фотокорреспондент **Ц. Б. Цыренжапов**, телевидениин ахалагша редактор **О. Я. Кожевникова**, СССР-эй арадай депутат **С. Г. Шапхаев**, «Байкальские огни» газетын таһагые даагша **А. А. Халтуев**, МВД-гэй олон хэһэгтэй газетын редактор **В. М. Димуцкий**, Хяагтын районой «Ленинское знамя» газетын редактор **Н. И. Исаев**, «Правда Бурятии» газетын таһагые даагша **А. П. Климов**, Ивалгын районой «Коммунизмын туяа» газетын редактор **Б. Ц. Цырендылыков**, телевидениин ахалагша редактор **В. В. Измайлов**, багшанарай институдай доцент **Д. Д. Очиров**, «Правда Бурятии» газетын таһагые даагша **Л. Т. Левченко**, «Буряад үнэн» газетын таһагые даагшанар **Н. Д. Бадмаринчинов, Ц. Ц. Дондогой**, республикын профсоюзуудай соведэй хэблэлэй түбэй хүтэлбэрилэгшэ **В. А. Озеров**, пенсионер **Г. Н. Заятуев**, «Буряадай залуушуул» газетын редактор **А. Л. Дружинин**, Захааминай районой «Ажалай туг» газетын редактор **М. С. Батуева**, Байгалай жасын хүдэлмэрилэгшэ **А. Е. Куклин**, телевидениин редактор **А. Д. Бутуханов**, үнинэй журналист **И. И. Болдогоев**, «Буряадай залуушуул» газетын харюусалгата секретарь **Н. Ж. Дашиев**, пенсионер **Э. И. Сосновская**, Байгалай жасын правлениин түрүүлэгшэ **А. А. Хахалов**, «Правда Бурятии» газетын харюусалгата секретарь **Р. А. Гаязов**, дайнай ветеран, журналист **С. Б. Хандажапов**, «Правда Бурятии» газетын корреспондент **Л. И. Неретина**, партиин обкомой секретарь **Л. Ч. Нимаева** гэгшэд хабаадаа.

Тоосоото үе соо холбооной правлениин бэелүүлһэн хүдэлмэридэ «хангалтатай» гэһэн сэгнэлтэ үгтөө. 61 делегат cooһoo энэ дурадхалай түлөө 35 хүн дуугаа үгөө, 23 хүн буруушаагаа, 4 хүн дуугаа бариа.

Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин, президиумэй, Шалгалтын комиссиин шэнэ бүридэл һунгагдаба. Правлениин түрүүлэгшээр «Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшо **Ц. Б. Цырендоржиев**, орлогшонороор «Правда Бурятии» газетын таһагые даагша **Л. Т. Левченко**, «Буряадай залуушуул» газетын редактор **А. Л. Дружинин**, Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр **В. М. Димуцкий**, правлениин секретаряар **Ц. С. Субанов** гэгшэд һунгагдаа.

Түгэсхэлдэнь съездын тогтоол баталагдан абтаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Хубилган шэнэдхэлгын замаар

«КПСС-эй обкомой бюрогой хүдэлмэриин түхэл маягуудта этигэнэгүйбди»

гэжэ Буряадай эрдэмэй түбэй коммунистнууд суглаан дээрээ шиидхэбэ

Хубилган шэнэдхэлгын эхилһээ хойшо сэхэ руунь, нюур сахингүй шүүмжэлэлгэ, ондо ондоо һанамжатай байлга, ёһын тэдыдэ бэшэ, харин удха түгэлдэр шиидхэбэри абалга гэхэ мэтэ улам үргэдэжэ байна. Шэнэ сагай эдэ шэнжэнүүдые Буряадай эрдэмэй түбэй коммунистнуудай суглаан үшөө дахин гэршэлэн харуулба. Суглаан дээрэнь «Мүнөө боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Республикадамнай тус асуудалай түрүүшынхиеэ табигдаһан тула суглаан олониитын халуун анхарал татаа. Тиимэһээ суглаанай хүдэлмэридэ эрдэмэй түбэй коммунистнуудһаа гадна КПСС-эй обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Октябрьска райкомой секретарьнар, республикын Министрнүүдэй Соведэй, промышленна предприятинуудай, дээдэ һургуулинуудай түлөөлэгшэд, СССР-эй арадай депутадууд хабаадалсаа.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар гурбан элидхэл хэгдээ. Түрүүлэн, Эрдэмэй түбэй парткомой секретарь Н. И. Ленскинов элидхэл хэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1990 он) Пленум дээрэ баталагдаһан партиин ЦК-гай платформодо гол анхаралаа хандуулһан байна. Парткомой дэргэдэхи партийна клубай хүдэлмэри тухай хөөрөөд, Улаан-Үдэ хотодо университет нээхэ шухала гэжэ дурадхаа. Тиихэдээ партиин Улаан-Үдын горкомой аппарадые бэхижүүлээд, партиин Советскэ, Октябрьска, Железнодорожно райкомуудые үгы хэжэ, сүлөөрһэн байшангуудтань университет нээхэ гэбэ. Эрдэмэй түбэй 34 хүдэлмэрилэгшэ депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэнхэй. Тиимэһээ элдэб Соведүүдтэ эрдэмтэдые олоор оруулхада, тэдэмнай нэгэдэжэ, өөһэдынгөө һанамжа хамтаараа хамгаалха аргатай хүсэн болохо ёһотой гэжэ һанамжалһан байна.

Буряадай Естественнэ эрдэмэй институдай лабораториие даагша, Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат Н. М. Белоколодов хоёрдохи элидхэлшэ болоо. Партиин Октябрьска райкомой бюрогой хүдэлмэриин түхэл маягуудые ба онол арганууд ые тэрэ эрид шангаар шүүмжэлээ. Жэшээ болгон, олон тоо, баримтануудыешье элидхэлшэ дурдаһан байна. Жэшээнь, 1989 оной сентябрьһаа хойшо райкомой нэгэшье пленум болоогүй, «АвтоВАЗ» станцида забастовко болоо гэжэ олониитэһээ нюугаа, интеллигенциие хүдэлмэришэн ангитай зүришэлдүүлхэеэ хүсэнэ гэжэ хэлэһэн байна. Тэрэшэлэн «Бурмедтехникэ» управлениин парторганизацида январиин 30-да болоһон суглаан дээрэ «КПСС-эй райкомой бюрогой хүдэлмэриин түхэл маягуудта этигэхэгүй, тэрэниие тарааха» гэжэ тогтоол баталаад, партиин гэшүүнэй түлбэрөө тэрьелэн гаргашадай фонддо оруулхадань, КПСС-эй райкомой бюро тус асуудалаар оройдоошье суглараагүй гэжэ мэдүүлбэ. Үшөө урдахи тоосоото-һунгалтын партийна конференци дээрэ үгэ абахадаа, КПСС-эй райкомой мүнөөнэй бүридэл район соогоо хубилган шэнэдхэлгые толгойлжо шадахагүй гэжэ һанамжалһыем хэншье тоогоогүй бэлэй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна.

Парти хубилган шэнэдхэлгын дабшалтаһаа гээгдэжэ ябана гэһэн үгэнүүдээр СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент М. В. Мохосоев гурбадахи элидхэл эхилһэн байна. КПСС-эй Октябрьска райкомой хүдэлмэриин түхэл маягуудта хубилган шэнэдхэлгэ үзэгдэнэгүй гэжэ мэдүүлээ. Удаань республика доторхи ажабайдалые сэгнэхэдээ, олоной һанаа зобооһон тоо, баримтануудые дурдаһан байна. 1975 онһоо хойшо Буряадай эрдэмэй түб тушаа партиин обкомой бюро һайн гэгшэн 4 тогтоол баталан абаа һэн. Зүгөөр тэдэнь бэелүүлэгдэнэгүй. Хэблэл, радио, телевидени эрдэмтэдтэ багаар үгэ үгэнэ. Элдэб шухала асуудалнуудаар республикын хүтэлбэрилэгшэд эрдэмтэдтэй зүбшэнэгүй. Хүтэлбэрилгын кадрнуудые томилходоо, А. М. Беляков үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг, өөрынь үгэ дууламгай хүнүүдые табидаг гэжэ мэдүүлээд, Ходаковскиин, Молитвинай, Шопхоевой, Скрябиковай, Убеевэй, Басаевай, Табалаевай, Тимашовой, Греховэй, Чукреевэй, Подлесновэй, Шевченкын, Мульченкын нэрэнүүдые дурдабэ. Тиигэхэ мүртөө үндэр тушаалнуудта эдэ хүнүүдэй яагаад ерэһэн тушаа сугларагшадта тайлбарилжа үгөө. Партиин обкомой бюро ямаршье шүүмжэлэл тооногүй, секретарьнар Тимашов, Албашеев ажалшадтай уулзадаггүй, партийна талаар харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдые хэһээдэггүй гэжэ тэмдэглээ. Манай багахан республикада партиин обкомдо хэмһээ олон секретарьнар, Министрнүүдэй Соведэй орлогшонор бии, тэдэниие үсөөрүүлхэ хэрэгтэй. Политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бирагүй байна. Жэшээлхэдэ, ниитын шэнэ эмхинүүдые хашана, газаашална. Хүдэлмэридэнь албадан зонхилхо түхэл маягынь зандаа үлэнхэй. Гадна социальна талаар үлүү ехэ хүнгэлэлтэнүүдтэй хэбээрээ. Тобшолходо, партиин обкомой бюро мүнөө хуушанайнгаа түхэл маягуудые, онол аргануудые хэрэглэһэн зандаа. Тиимэһээ иимэ дурадхалнуудые үгэ хэлэгшэ оруулба.

Нэгэдэхеэр, КПСС-эй обкомой бюродо, хүдэлмэриинь түхэл маягуудта ба онол аргануудта этигэхэгүй. Хоёрдохёор, бюрое тарааха. Гурбадахяар, энэ дурадхалнуудыемнай дэмжыт гэжэ республикын партийна эхин организацинуудта, коммунистнуудта, ажалша коллективүүдтэ хандаха. Дүрбэдэхеэр, энэ суглаан тухаймнай олониитэдэ дуулгыт гэжэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ хандаха гэжэ элидхэлшэ дурадхаба.

Удаань М. В. Мохосоев республикын партиин ветерануудай гүйлтэ дүүргэхыем зүбшөөгыт гэжэ суглаанда хандаба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевто, Буряадай ажалшадта республикымнай партиин ветерануудай (1918 онһоо 1945 он хүрэтэр) хандалга суглаан дээрэ уншаба. Партийна хүдэлмэридэ хубилган шэнэдхэлгэ бэелүүлэгдэнэгүй, экономикодо һайн хубилалтанууд болоногүй — энэ ушар манай һанаа зобооно гэжэ ветерануд хандалга соогоо бэшэнэ. А. М. Беляков кадрова хүдэлмэридэ бүдүүлиг ябадалнуудые гаргана, өөртөө тааруу, үгэ дууламгай, билдагууша хүнүүдые харюусалгата хүдэлмэридэ томилно гэжэ хандалга соо хэлэгдэнэ. Жэшээ болгогдон, партиин Мухар-Шэбэрэй райкомой секретаряар хүдэлһэн Карповай, мүнөө партиин обкомдо хүдэлжэ байһан Пуховскойн, Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эрхилэгшээр хүдэлһэн Клочихинай, мүн Никулинских, Бочеев, Нечаев, Покацкий, Бартуков гэгшэдэй «үндэр» тушаалнуудта яагаад дэбжүүлэгдэһэн тухай баримтанууд дурдагдаба. Партиин обкомдо хүдалша, үнэн сэхэ бэшэ хүнүүд: Горлов, Подлесных, Кирдеев, Гаськов, Шагдуров мэтын хүнүүд хүдэлнэ. Секретарь Л. Ч. Нимаева, Крючков, Зубенко, Миронова мэтын ехэ эрдэм мэдэсэгүй хүнүүдые дэбжүүлнэ. Мүнөө һунгалтын кампаниин болоходо, партиин райкомуудай найман секретарьнар һунгуулиин округуудта гансаараа дэбжүүлэгдээ гэхэ мэтын олон баримтануудые партиин ветерануд хандалга-бэшэг соогоо дурдаһан байна. Тиигээд партиин обкомой бюрогой хүдэлмэриин түхэл маягуудта этигэнгүй байһанаа мэдүүлжэ, бюрое тарааха, обкомой үргэдхэгдэмэл пленум яаралтайгаар зарлажа, саг зуурын бюро һунгаха, А. М. Беляковые партийна харюусалгада хабаадуулха гэһэн эрилтэ ветерануд табяа.

Забһарлалгын һүүлээр элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ. Геологиин институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, РСФСР-эй арадай депутадта кандидат Е. М. Кислов үгэ абахадаа, һунгуулиин 32-дохи округто ганса-ганса кандидадуудай дэбжүүлэгдэһэн ушар һанаа зобооно гэжэ мэдүүлээд, А. М. Беляковто һунгалтатай хабаатай хэдэн асуудал табяа. Жэшээлхэдэ, Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар хаана, хэн таниие дэбжүүлээб; һунгуулиин Хонхолын округто ажаһуудаг хүнүүдтэ хүнгэн автомобиль худалдаха зүбшөөлөө үгөө һэн гүт; Хара-Шэбэр тосхондо болоһон суглаанай һүүлээр пенсионер-эхэнэртэ үбһэ асаруулха гэжэ хэлээ һэн гүт гэбэ.

Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй арадай депутадта кандидат А. К. Тулохонов ендэр дээрэ гараба. Буряадаймнай алтан Шэтэдэ мэдэлтэй, түмэр зам, авиапредприяти, шулуун нүүрһэн Эрхүүдэ мэдэлтэй — энэ буруу байдал. Бидэ өөһэдынгөө зөөриин эзэд байха ёһотойбди гэбэ. Харюусалгата хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэжэ, КПСС-эй ЦК-да гү, али министерствэдэ гол түлэбород яһатанай хүнүүд эльгээгдэнэ — иимэ гурим буруу. Мүнөө һунгалтын кампаниин үедэ депутадта кандидадуудта адли эрхэ байдал олгогдоногүй, партийна, совет хүтэлбэрилэгшэдтэ али бухы туһа хүргэгдэнэгүй гэжэ мэдүүлбэ.

Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй бригадир, горсоведэй арадай депутадта кандидат, партийна бэшэ Д. С. Семёнов үгэ абажа хэлэхэдээ, партиин обкомой таһагые даагша Н. М. Кирдеевэй бүдүүлэг ябуулганууд тушаа хөөрэбэ.

Манда Буряад соёлой түб мүнөө болотор бүридхэлдэ абтанагүй, Зүүн зүгэй искусствын музей нээгдэнэгүй гэһэн ажаглалтануудаар Буряадай Ниитын эрдэмэй институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй доктор Ш. Б. Чимитдоржиев үгөө эхилбэ. Республикын Верховно Соведэй хахадынь үндэһэн яһатанһаа бүридэһэн байха ёһотой, партиин обкомой үзэл сурталай таһагай талаһаа шажан мүргэлые, дасангые хашаһан ябуулганууд байха ёһогүй гэжэ һанамжалба. Тиихэдэ «Правда Бурятии» газетэ «шүдэ, һоёогүй», «халааһанай газетэ» болонхой, газетын хүдэлмэрилэгшэд Казанцев, Селивра, Климов гэгшэд Беляковой, Горловой хэлэһэн үгөөр ябана гэжэ шүүмжэлээ.

«Лесная промышленность» газетын корреспондент, РСФСР-эй арадай депутадта кандидат С. И. Новоселов партиин обкомой хүдэлмэрилэгшэдэй үлүү ехэ хүнгэлэлтэнүүдтэй байһан тушаа үгэ хэлэхэдээ, олон баримтануудые сугларагшадта харуулһан байна.

Удаань үгэ абаһан Ниитын эрдэмэй институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Г. О. Туденов, уран зохёолшо Б. Н. Ябжанов мүн лэ партиин обкомой хүдэлмэриин түхэл маягуудые шүүмжэлжэ, дээрэ хэлэгдэһэн дурадхалнуудые дэмжэһэн байна.

Тус суглаан дээрэ Байгалай жасын Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшэ А. Н. Хахалов, СССР-эй арадай депутат В. Е. Карепин, Ниитын эрдэмэй институдай таһагые даагша Т. М. Михайлов, Естественнэ эрдэмэй институдай лабораториие даагша, Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат А. А. Изынеев, Ниитын эрдэмэй институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ И. С. Урбанаева, прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй инженер А. С. Свиридов болон бусад үгэ хэлээ. Тиихэдээ урид үгэ хэлэгшэдэй һанамжа, дурадхалнуудые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлһэн байна.

Суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков үгэ хэлэхэдээ, эндэ хэлэгдэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудта харюунуудые үгөө.

Эрдэмэй түбэй партийна организациин суглаан зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталан абаба. КПСС-эй ЦК-гай платформые зүбшэн хэлсэхэ; арадай депутадта кандидадууд тушаа агитацияа үргэдхэхэ; КПСС-эй Октябрьска райкомой бюрогой хүдэлмэриин түхэл маягуудта этигэхэгүй, тэрэниие тарааха тухай «Бурмедтехникын» парторганизациин суглаанай тогтоолые дэмжэхэ; КПСС-эй обкомой бюрогой хүдэлмэриин түхэл маягуудта этигэхэгүй, бюрое тарааха тухай эрилтэ табиха, онсо яаралтай пленум зарлажа, шэнэ бюро һунгаха, пленумэй хүдэлмэриие телевизорээр сэхэ дамжуулха; энэ дурадхалые дэмжэхыень республикын партийна эхин организацинуудта, коммунистнуудта, ажалша коллективүүдтэ хандаха; суглаанай тогтоолые олониитэдэ мэдээсэхыень мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ хандаха; КПСС-эй ЦК-гай аппарадһаа А. А. Молитвиниие бусааха эрилтэ табиха; Л. В. Потаповые, В. Б. Сагановые Буряадай партийна организацида бусааха гэһэн эрилтэ табиха; «Правда Бурятии» газетын редакторай тушаалһаа И. В. Казанцевые гаргаха тухай эрилтэ табиха гэжэ тус тогтоол соо бэшэгдэбэ.

...Энэ суглаан айхабтар хурсаар, шангаар үнгэрөө. Журналист болоһон сагһаа хойшо иимэ суглаа нюдөөрөө хараагүйб. Гадна дары түргэн тоосоо бэшэхэдээ, тэрэниие гүнзэгыгөөр сэгнэхэ, шүүмжэлхэ аргагүй байгдаба.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ,
манай корр.

«Хүдөөгэй барилга хүтэжөөхэ» тухай

ХАБСАРГАГШАД ХАБАТАЙ

«Бурятскагропроммехмонтажай» Бэшүүрэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныя коллектив ехэ бэшэ юм. Бухыдөө 40 хүн эндэ ажаллана. Тэрэ тоодо инженерно-техническэ, түсэблэлгын-бухгалтерска албанай хүдэлмэрилэгшэд ородог. Ажал һайнаар эмхидхэхэ бэлиг шадабаритай, коммунист Леонид Сыдыпович Бальдруев энэ коллективые хүтэлбэрилдэг юм.

Һүүлэй үедэ тус колонныя коллектив хабсаралгын ехэ хүдэлмэри хэдэг болоо. Баригдажа байһан байрын гэрнүүдэй, үйлэдбэриин, социально-соёлой объектнүүдтэ дулаасуулгын түхеэрэлгэнүүдые, оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдые хабсаргана.

Үнгэрһэн жэлэй туршада «Новосретенский», «Сибирь» совхозуудта эбэртэ бодо малай байха комплекснуудай, сёдолой «Туяана» нэгэдэлэй филиалай хүдэлмэрилэгшэдэй һуудаг һууринда гурбан дабхартай байрын гэрэй барилга дээрэ хүдэлжэ, дулаасуулгын түхеэрэлгэнүүдые тодхоһон байна. Харгы заһабарилгын участогай, Бодонгуудай, «Подгорный» совхозуудай, «Победа», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай котельнэнүүдые капитальнаар заһабарилаа һэн. Алташа һууринда баригдаһан хирпиисын заводто оньһон түхеэрэлгэнүүдые хабсаргаһан байха юм. Иигэжэ тэдэнэрэй хэһэн хүдэлмэри тоолохо болоо һаа олон. Бухыдөө бүтээһэн ажалайнь хэмжээе харуулхын тула хэдэн тоонуудые дурдамаар. Үнгэрһэн жэлэй түсэбэй ёһоор, 670 мянган түхэригэй хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ ёһотой аад, үнэн дээрээ тэрэнээ 717,3 мянган түхэригтэ хүргэжэ шадаа. Тэрэ тоодо өөһэдынгөө хүсөөр 712,9 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэһэн байна.

Ажалай бүтээсэ һүүлэй жэлнүүдтэ горитойгоор дээшэлүүлэгдээ. Түсэбэй ёһоор, нэгэ хүн жэлэй туршада 15952 түхэригэй хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ аад, 17 820 түхэригтэ хүргөө. 1988 ондо 15 297 түхэригэй хүдэлмэри нэгэ хүн хээ һэн. Иигэжэ ажалай бүтээсын дээшэлүүлэгдэхэдэ, хабсаргагшадай салин хүлһэниинь ехэ болгогдоо гээшэ. 1983 ондо нэгэ хүнэй дундо зэргын салин 284 түхэриг болоһон юм. Харин үнгэрэгшэ жэлдэ, мүнгэн шангыень тоолонгүй харахада, 308 түхэриг салин абадаг болоһон байна. Хабсаргагшадай бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаһанай ашаар колонныя коллектив горитой ашаг олзо абажа эхилээ. Жэшээлхэдэ, энэ багахан коллектив үнгэрһэн жэлдэ 107,8 мянган түхэригэй сэбэр олзо абаа ха юм.

Тус колоннодо хоёр бригада ажалладаг юм. Инженер Георгий Ульянович Акатов, Василий Сыссоевич Петров бригадирнуудаар ажаллана. Бригада бүхэн хэдэн звенолоо бүридэнэ. Түрүүшын бригадада хоёр, удаадахи коллективтэ гурбан звено тоологдоно. Дүрбэн хүнһөө бүридэһэн звено бүхэндэ автомашина даалгагдажа үгтэнхэй. Жолоошон өөрынгөө коллективэй гэшүүдые объектдэ асаржа, бусадтай адли хүдэлдэг юм. Үнгэрһэн жэлдэ бүхы табан звеногой гэшүүд түсэбтэ даабаринуудаа сүм дүүргэһэн байна. Бригада, звенонуудай дунда социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнхэй. Г. У. Акатовай хүтэлбэрилдэг бригада эгээл үндэр дүнгүүдые түйлажа, мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа. Энэ бригадын Владимир Иванович Артеменкын толгойлдог звено бусад сооһоо түрүүлээ. М. К. Ткачев, Н. М. Ястребов, Л. И. Тюрюханов, Ф. И. Федотов гэгшэдэй ударидадаг звенонууд мүн лэ амжалтатай байгаа.

«Бурятскагропроммехмонтаж» нэгэдэлэй олонхи колоннонууд жэлһээ жэлдэ түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэнгүй, саг үргэлжэ гээгдэгшэдэй тоодо ябана. Харин Бэшүүрэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныя коллектив олон жэлэй туршада түсэбөө дүүргэжэ, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшаһаар. Яахадаа тэдэнэр амжалтатай байна гээшэб? Колонныя хүдэлмэришэдэй мэдүүлһэнэй ёһоор, ажал эмхидхэлгын түрүү онол арга — хамтын подрядай гурим үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар урагшатай хүдэлжэ эхилһэн байна. Даажа абаһан объектэеэ саг соонь ашаглалгада тушаахын түлөө харюусалгаяа шангадхажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые оролдоно. Олонхи хабсаргагшад баян дүй дүршэлтэй юм. Эндэ ажалһаа гараха, орохо ушарнууд үзэгдэнэгүй. Гансал наһанайнгаа амаралтада гараһан хүнүүдэй орондо шэнэ хүниие абадаг байна.

Хэнэйшье мэдэһээр, хабсаргагшадай хүдэлмэри хүндэ ха юм. Элдэб материалнууд дуталдажа тухашаруулха. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ хэрэгтэй материалнууд олоор дуталдадаг болоо. Элдэб нютагуудаар ябажа, материалнуудые бэдэрхэ ушар гарана. Теэд энэнь ехэ ашаг үрэгүй байгаа. Тиин энэ талаар туһалхыень СССР-эй арадай депутат В. М. Семеновто тэдэнэр хандаһан байна. Тэрэнэй ашаа туһаар элдэб материалнуудые, техникэ абаа бэлэй.

Л. ЛУГОВСКОЙ,
штатнабэшэ корр.

АРЕНДЫН АШААР

«Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй Тарбагатайн нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныя коллектив үнгэрэгшэ жэлһээ арендэ подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилһэн байна. Энэ түрүү гурим үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэнһээ хойшо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа сүм бэелүүлнэ. Жэшээлхэдэ, түсэбэй ёһоор 666 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ ёһотой аад, үнэн дээрээ 897,3 мянган түхэригэй барилга хээ. Тиигэжэ 1988 онойхитой сасуулхада, үнгэрэгшэ жэлдэ ашаг олзо абалга 31 процентээр, ажалай бүтээсэ 37 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Эдэ бүгэдын ашаар колонныя коллективэй салин хүлһэ ехэ болгохо арга боломжо олгогдоо. Мүнөө коллективэй гэшүүн бүхэнэй дунда зэргын салин 407 түхэриг юм.

Даажа абаһан объектнүүдээ саг соонь барижа, ашаглалгада тушаана гэжэ тэмдэглэлтэй. «Маяк» колхоздо уһалууриин системын түрүүшын ээлжээн хараалагдаһан сагтаа һэльбэн шэнэлэгдээ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалха байра баригдаа. 220 гектар газарта культуртехническэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна.

Ашаг олзо ехэтэйгээр хүдэлжэ эхилхэдээ, колонныя коллектив социальна объектнүүдые бариха аргатай болоо. Үнгэрһэн жэлэй туршада 344 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, магазин, котельнэ баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа.

Ю. И. Тимофеев, А. Д. Михалев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, колонно дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгараа.

Мүнөө колонныя коллектив түйлаһан амжалтаяа арьбадхаха зорилготойгоор байгша оной түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь холо урид дүүргэхэ гэһэн уялга абажа, үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Д. АБИДУЕВ.

БИБЛИОТЕКЭ БАРИГДАНА

Хори тосхоной тэг дунда шэнэ байшан бодхоогдожо байна. Тус байшангай ашаглалгада тушаагдахада, районой библиотекэ энэ гэртэ нүүжэ орохо юм. «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныя коллектив 1988 оной октябрь соо библиотекын байшан барижа эхилээ һэн.

— Николай Георгиевич Коростылевай хүтэлбэрилдэг шулуушадай бригада байшанай торхо бодхоогоо. Мүнөө штукатур шэрдэгшэд дотор талын хүдэлмэри хэжэ байна. Байгша оной апрель соо ашаглалгада тушааха ёһотойбди, — гэжэ мастер А. В. Калинин хэлэнэ.

Иигэжэ барилгашадай оролдолгоор апрель соо номдо дуратайшуул шэнэ байшантай боложо, һонирхоһон номоо уншаха аргатай болохонь.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А. Д. Агашков, А. Мельниченко ажал дээрээ; Е. В. Иванов бригадир Н. Г. Коростылев, А. Мельниченко.

В. ГАРМАЕВАЙ фототекст.

АГА, ОНОН нютагуудаар

БЭЛИГТЭЙШҮҮЛЭЙ НЭГЭН

«Онон» колхозой правлениин байшанһаа гараад ябатарнай, үйлсын нүгөө талаһаа ирагуу гоё хүгжэм гэнтэ зэдэлшэбэ. Оршон тойрониие адаглаад харахадамни, балай түрэ найрай нэрьежэ байһан янзагүй — олоороо жэрылдэһэн автомашинануудшье, бүлэг бүлэгөөрөө хойшо урагшаа һүндэлһэн хүнүүдшье харагдабагүй. Харгымни хэни — суг ябаһан Чулуун Дугаржапов (малай аргашан, шүлэг, дуу бэшэдэг, һиилэхэ, зураха, дархалхадаа ямаршье бэрхэ мэргэжэлтэнһээ өөрэгүй шадабаритай, нютагтаа одоол «алтан гартан» гэжэ алдаршаһан) иигэжэ хэлэбэл даа.

— Тэрүү тэрэ байшан харана гүт, хажуудань трактор табяатай байхыень. Тэндэ манай ахайтан ажаһуудаг юм. Мүнөөдэр ажалынь дүүрээ хадань гармошкоёо наяруулаа ёһотой. Жаахан гэр соогоо байна хаш. Үүдэеэ хаахаяа яагаа гээшэб? Сулөөтэй һаа, ороод гарыт. Танилсахалта, — гэбэ.

Гудамжын нүгөө талын гэртэ дүтэлхэ бүримнай хүгжэмэй абяан бага һуудхаржа, үгэнүүдынь улам эли соностожо захалба:

Ононой голой бургааһанай
Ошотой гээшэнь аргагүй!
Олонһоо олоһон
амарагаймни

Ондоохон гээшэнь
хэлэшэгүй!

Уряалгүй айлшадай гэнтэ орожо ерэхэдэнь, гэрэй эзэн ехэ түгэдэһэн хэбэртэй, аягүйрхэнэн янзатай боложо:

— Абрам Дугарнимаев, — гээд, танилсаһанай тэмдэг болгон баруун гараа бушуухан һарбайгаад, гармошкынгоо бүһэ баруун дала мүрһөө яаралгүйхэнөөр мулталба. — Чулуунтэй ябаа хадаа ветеринар гү, али корреспондент байгаалтайт, дүү хүбүүн бэшэ хүнүүдээр ехэ холбооридодоггүй аабза.

Танилсаһан нүхэрнай мэргэжэмэл хүгжэмшэн, дуушаншье бэшэ — жарадаа дүтэлһэн юрын лэ колхозник. Энэ наһан соогоо хээгүй ажалынь үгы юм ааб даа. Нютагтаа удаан хонишоноор хүдэлөө, мүнөө механизатор болонхой, амжалтатай ажаллана.

— Хонишон байхадаа гармошкотоёо хаа-яахан лэ хахасаһан байхаб. Ехэ шуурган, уунжагы удаанай бороо хура болоо һаань, орхихош, үгыдэнь үдэр бүри үргэлөөд лэ гарахаш. Майлын тунга ногоондо хонидойнгоо садашоод, аажамаар хибэдэһээ хибэжэ тэниилдэн хэбтэхыень харахадаа, сэдьхэл зүрхэншни баясан, ухаан бодолдошни урма зоригоор заатагүй бадаршаха. Тиихэлээрнь лэ гармошкодоо аһахадаш, найман хурганшни аятайхан оншо олоһон шэнги болгошо. Иигэжэ арадай дуунуудые шэнэ аянгада оруулдаг хүм, — гээд, бээ үлүүсэ магтажархибаб гэһэншүүгээр гэнтэ намайе хитэн хараба. — Тугаарайтнай дуунай аянгада буряад, татаар, хамниганшье маяг байха. Дахин дуулахамни гү?

— Болил даа. Шимни бүри дабирхайгаа халашаба хэбэртэйш. Миниишье хөөрэхэдэ яаха юм. Ниилээр, гэр бүлэ болоһоор гушан зургаадахи жэлнай. Долоон үхибүүдые үндылгэтэрөө тэдэнээ энээн шэнгеэр (орон дээрэ табяатай гармошко тээшэ долёобор хүргаараа заажа) тэбэрээ, бөөмэйлөөгүй

ХҮДӨӨ АЖАХЫ ШЭНЖЭЛГЭ

ГАРАҺЫН ГАРЗАГҮЙ ТҮЛЖҮҮЛ…

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай диилэнхи районуудай ажахынуудта хурьгадые абажа түлжүүлхэ харюусалгата хаһа түлэг дундаа үргэлжэлһөөр. Һүүлэй дүнгөөр 199 630 эхэ хониндоо 198 054 хурьган абтаа. Тиихэдээ хонидой түл абалгын эхинһээ хойшо 557 эхир хурьган түлжүүлэгдэнэ. Мүн энэ хугасаа соо 1 137 хурьган гарзалаа. 1 365 түл аборт хэгдэжэ абтаа. Гараһаар түлжүүлэгдэжэ байһан хурьгадай гарза нёдондо оной энэ үеынхиһөө олон байха юм.

Байгша ондо Мухар-Шэбэрэй районой ажахынуудта хонидой түл абаха хаһань эмхитэйгээр үнгэрөө. Эндэ мүнөө 33 608 хурьган гараад байна. Тиихэдэ Яруунын районой колхоз, совхозуудта хурьган олоор абтаба. Тобшолбол, тус райондо 21 163 хурьган түлжүүлэгдэжэ байна. Байгша ондо Бэшүүрэй районой хонишод түл абалгадаа муу бэшээр бэлдээ юм. Һүүлэй мэдээгээр колхоз, совхозуудтань бүхыдөө 15 748 эхэ хониндоо 15 640 хурьган абтанхай харууһалагдана. Хяагтын районой хонишодто харюусалгатай халуун хаһа үргэлжэлһөөр. Эндэ мүнөө абтаһан 25 200 хурьгадай 25 085 хурьган бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэнэ.

Хонишодто түл абажа түлжүүлхэ хаһа эгээл түрүүшын шанга шалгалта гэжэ тоологдодог. Теэд энэ жэлдэ республикымнай диилэнхи хонишод түл абалгадаа эртээнһээ һайнаар бэлдээ юм. Жэшээлбэл, республикын Агропромой суглуулжа согсолһон эдэ тоо, мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, Баргажанай, Хурамхаанай, Захааминай, Ивалгын, Сэлэнгын районуудай ажахынуудта абтаһан хурьгадынь гарзатай түлжүүлэгдэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ арендэ гэр бүлын подрядай гуримай үргэнөөр дэлгэржэ захалхада хонишодой олон бригаданууд ажалаа өөһэдөө мэдээд хэдэг болоо юм. Жэшээлбэл, илангаяа арендаторнууд зунай сагта даалгагдаһан сабшаланһаа үбһэ ехээр хуряажа, һайн шанартайгаар һүрилөө. Зарим хонишод зеленкошье нөөсэлжэ абаа. Тиимэһээ мүнөө эдэнэрнай өөһэдынгөө бэлэдхэһэн тэжээлээр һүрэгөө ондо оруулжа байһан хадаа урдынгаа дутагдалые дабтанагүй ха юм.

Тобир тарган хонинһоо хэзээдэшье мяхалиг томо бэетэй хурьган абтадаг гээшэ. Хонишод һүүлэй жэлнүүдтэ һүрэгөө хурьгалха ойртоторнь хагданда бэлшээхээ болёо. Урдынхидал тэжээл алмаха шалтагаар хонидойнгоо хурьгалжа захалтар бэлшээхэдээ, ехэ хохидолдо ородог байгаа. Мүнөө энэ алдуу дабтагдахаяа болибо.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

КУЙБЫШЕВ. Горгүйсэдкомой шиидхэбэреэр хүндэ саа үбшэнтэй үхибүүд-инвалидуудые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай инвалидуудтал адляар, хангадаг болохонь. Оронһоо хэзээдэшье бодохо аргагүй хүнүүдтэ хүшэр хүндэ ажаһуугаддаг гэжэ мэдээжэ. Хүндэ үбшэн үхибүүдтэй айлнуудташье хүнгэн бэшэ. Хэдышье наһатай байһанһаа дулдыдангүй, ажал хэхэ аргагүй иимэ хүнүүд шэнэ хүнгэлэлтэнүүдые хэрэглэхэ болобо гээшэ.

ОМСК. Даниһаа асарагдаһан нэгэ дахин хэрэглэгдэхэ 15 мянган шприцнүүд хүүгэдэй элүүрые хамгаалгын эндэхи эмхи зургаануудта дамжуулагдаа һэн. Ушарынь гэбэл, нютагай «Гидропривод» заводойхид «Данфосс» фирмэтэй харилсаа холбоо тогтоонхой. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн господин Ван Бэндер Омскдо байхадаа, эндэхи больницанууд болон клиникэнүүдые нэгэ дахин хэрэглэгдэхэ шприцнүүдээр хангаха талаар бэрхэшээлнүүд тухай мэдээд, СПИД үбшэн һэргылэн сарахадань шадаха зэргээрээ туһалха гэжэ шиидэһэн байгаа. Хүүгэдэй 8-дахи больницада ба хотын үнинэй нарайлалгын байшанда бухы шприцнүүд дамжуулагдаа һэн.

Арадай кандидадууд

«ДОКТОРОЙ ТҮЛӨӨБ. ...ИН ТААНАД ЯАХАБТА?»

...й эндокрино- ...хирург- ...даагша Вла- ...Юндуновай ...брьска райо- ...енисовска 24- ...рхадай АССР- ...адта кандида- ...эд байхадань, ...хото, хүдөөдэ ...зурхэнhөө ба- ...най булан то- ...ууу ябажа, хүн ...тооложо дис- ...ажа, булшар- ...улые элирүүл- ...амжыень заа- ...рачые танил- ...байна ха юм. ...ээдэ катего- ...байхаhаа гад- ...мэридэ эдэб- ...даг байна. Рес- ... бүлгэмэй ...цинын эрдэм ...н тараахэ та- ...элэлгын сове- ...тула тэрэ зо- ...туламжын хү- ...аа, хүдөө ню- ... врачнуудые ...ые оролдодог. ...наевич тиимэ- ...тэй нүхэдэйн- ...мэдэжэ, хүн- ...ой. ...он тоото бул- ...аг. Тэдээнтэй ...үүдтэ хирур- ...20 гаран жэ-

лэй турша соо 3 мянга гаран болонхой юм. Тиигэхэ зуураа үдэрhөө үдэртэ, жэлhээ жэлдэ мүлигдэжэ байhан шадабаринь улам бүри хурсадажа байhаниинь мэдээжэ. Бөөрын хажуудахи булшархайн үбдэхэдэ, үбшэнтэндэ ехэ хүндэ байдаг. Энэ талаар манай республикада бараг мэргэжэлтэн тон хэрэгтэй hэн. Харин эгээл энэ үедэ Владимир Машнаевич Москвада аспирантурада hурахаяа орожо, эсэстэнь медицинын эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ талаар диссертаци амжалтатайгаар хамгаалhан байна. 20 гаран hоучна статья бэшэнхэй юм.

Врач-хирург В. М. Юндуновай Буряадай АССР-эй арадай депутат болоо hаа. hайн талань юун бэ гэхэдэ, түрэл республика соогуураа тэрэ ходо ябадаг тула ямар райондо, ямар нютагта медицинын талаар зониие хангалтын hайн, муу талыень дутуу дундануудыень хуу мэдэхэ ха юм. Фельдшерскэ пункт, амбулатори, поликлиникэ, больница хаана хэрэгтэйб, хаана хүртэнэгүйб, хаана мэргэжэлтэд дутанаб гэхэ мэтын асуудалнуудые hайнаар мэдэжэ байhан дээрэhээ бодото туhаламжа үзүүлжэ шадаха байна бшуу. Хүдөөгөөр ябахада, эдэ мэтын асуудалаар гомдол бариха зон олон байдаг. Гадна манай республика хадаа хүнэй бэе махабадта тон шухала йодой дутадаг региондо ородог ха юм. Йодой дутахада, улаан хоолойн хажуудахи булшархай сошожо, хүн хүшэр үбшэндэ нэрбэгдэдэг. Үшөө тиихэдэ хүнэй шуhан соо сахар хэмhээ ехэ болоходоо, мүн лэ аргагүй ехэ тодхортой бшуу. Эдэ болон булшархайтай холбоотой бусад олон үбшэнгүүдые аргалха талаар эндокринологууд, эндокринологическэ диспансерэй хүдэлмэрилэгшэд ехэ оролдолго гаргадаг байна.

Владимир Машнаевич хэрбээ депутат болошоо hаа, гансал медицинскэ асуудал хараха, шиидхэхэ гэжэ бү hанагты. Өөрынгөө округой дэбисхэр дээрэ зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха алба хүгжөөхэ, магазин, ателье, столово барюулха тухай тэрэ бодомжолно. Кинотеатр барюулха шухала. Үхибүүдэй 300 hууритай поликлиникэтэй больницын барилгые түргэн дууhахэ гээшэ түрүүшын ээлжээндэ шиидхэгдэхэ асуудал. Мяханай комбинадай посёлогто мүн лэ шэнэ поликлиникэ хэрэгтэй юм. «Таёжный» тосхондо фельдшер хүдэлхэ ёhотой. Тиихэдэ округойнгоо hургуулиин 8—10-дахи классуудай hурагшадые Бага Академиин hуралсалда хабаадуулжа, эмнэлгын эмхинүүдэй хүдэлмэритэй, медицинын талаар хүн бүхэндэ шухала мэдэсэнүүдтэй болгохын тула депутат оролдохоор хараална.

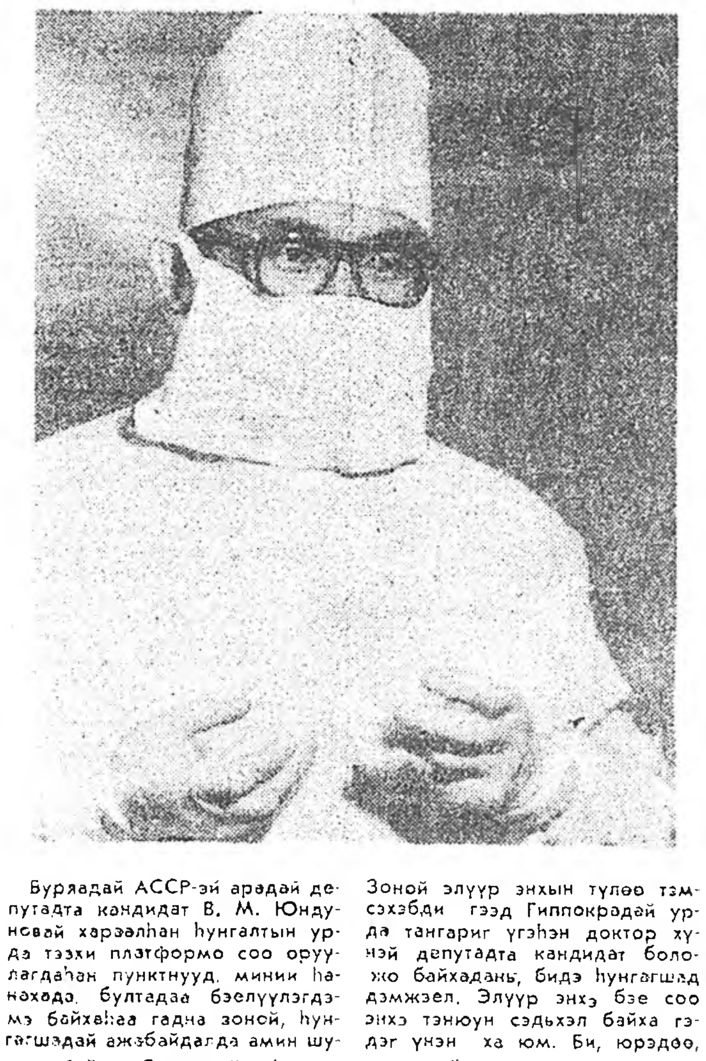

Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат В. М. Юндуновай хараалhан hунгалтын урда тээхи платформо соо оруулагдаhан пунктнууд, минии hанахада, бултадаа бэелүүлэгдэмэ байхаhаа гадна зоной, hунгагшадай ажабайдалда амин шухала байна. Докторой туhаламжагүйгөөр нэгэшье хүн, нэгэшье бүлэ ажамидаржа, ажаhуужа шадахагүй, шадаашьегүй юм. Зоной элүүр энхын түлөө тэмсэхэбди гээд Гиппократай урда тангариг үгэhэн доктор хүнэй депутадта кандидат боложо байхадань, бидэ hунгагшад дэмжэел. Элүүр энхэ бэе соо энхэ тэнюун сэдьхэл байха гэдэг үнэн ха юм. Би, юрэдөө, докторой түлөө дуугаа үгэхэ байнаб даа. Харин таанад яахабта?

В. ТОКТОХОЕВА.

«...ДАЛААРАА ОРОЛДОХОБ»

...совхозой ту- ...фермын hаали- ...ильевна Жугду- ...ээрээ холо ой- ... унинэй юм. ... hаалишанаар ...алай үндэр ам- ...илаhан, түйла- ...хүсэhэндөө хү- ...hанаа абажал»

hаладаг, үсэд нэтэрүү зантай, ямаршье ажалые заабол hайн шанартайгаар дүүргэхые оролдодог гэжэ хамта ажалладаг нүхэдынь хөөрөө бэлэй.

Найдамтай, дүй дүршэлтэй hаалишан Г. В. Жугдурова оло дахин социалис мүрысөөндэ илаhан, гүрэнэй үндэр шагналнуудта хүртэhэн юм. Жэшээнь, Ажалай Алдар Солын хоёрдохи, гурбадахи шатын орденуудаар, «Ажалай ветеран» гэhэн медаляар ба ВДНХ-гай мүнгэн медаляар шагнагдаhан байна.

Галина Васильевна хоёр хүбүүтэй юм. Ехэ хүбүүниинь түрэл совхоздоо хонишоноор, баганань дунда hургуули дүүргээд, эжытэеэ хамта фермэ дээрэ ажаллана.

Суута hаалишан үнгэрhэн жэлдэ нэгэ hаамхай үнеэн бүриhөө аяар 4508 килограмм hү haажа, баhал түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа бэлэй. Энэшье үдэрнүүдтэ hү ехээр hаажа, газаа янгинама хүйтэн байгаашье hаань, үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, hаалияа үшөө дээшэлүүлжэ шадаа.

Хэнэйшье мэдэhээр hаалишанай ажал хүндэ, сүлөө забда олдодоггүй шахуу. Зүгөөр Галина Васильевна нэгэ заабhар олоод лэ, ниитынгээ ажал хэжэ үрдиhэн лэ байдаг. Ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэй, үүсхэлшэ, оролдосотой хүн хадань энээнhээ урид тэрэниие нютагайнь зон оло дахин сельскэ болон райсоведэй депутадаар hунгаhан байдаг. Тиимэ дээрэhээ депутадай үүргэ, уялга hайнаар мэдэдэг. Тиимэhээ АПК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой пленум Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар Дэрэстэйн 82-дохи округhоо Галина Васильевна Жугдуровае дэбжүүлhэн байна.

Үнинэй коммунист, бэрхэ эмхидхэлшэ hунгагшадайнгаа, сугтаа ажалладаг нүхэдэйнгөө урда ямар харюусалга даажа абаhанаа hайнаар ойлгоно. Зүгөөр депутат болохын тула тэмсэхэ хэрэгтэй. Мүнөө дээрэ тус округhоо дүн хамта гурбан хүн дэбжүүлэгдээд байна. Тодорхойлбол, «Октябрьский» совхозой 1-дэхи отделениие эрхилэгшэ В. Ч. Цыренов, «Заречный» совхозой hү hаалиин комплексые даагша Ю. А. Мункуев гэгшэд дэбжүүлэгдэнхэй. Тиимэhээ hунгуулиин эхилтэр шанга тэмсэл болохоор хүлеэгдэнэ.

— Та өөрынгөө программа тухай богонихоноор хөөрэжэ үгыт,— гэжэ Галина Васильевнада хандабаб.

— Энэ hунгалта хубилган шэнэдхэлгын айхабтар орёо, зүришэлдөөтэй сагта болохоёо байна гээшэ. Зониие эдеэ хоолоор хангалгада шахардуу байдал тохёолдоно, худалдаа наймаанда шухала хэрэгтэй эд бараанай олон зүйлнүүд дуталдана. Социальна асуудалнууд улам хурсадажа байна. Ажалай болон үйлэдбэриин журам, ниитын гурим бэхижүүлхэ шухала. Гансаардаhан болон үтэлhэн хүнүүдтэ, инвалидуудта, дайнай болон ажалай ветерануудта, үншэн үхибүүдтэ, олон үхибүүтэй бүлэнүүдтэ үзүүлэгдэдэг социальна туhаламжа үргэдхэхэ гээшэ гол асуудалнуудай нэгэн болоно. Саашань эхэнэрэй байдалые hайжаруулгада, тэдэнэй ажал ба энхэ элүүрые хамгаалгада онсо анхарал хандуулагдаха ёhотой гээшэ ааб даа. Соёл болбосоролоо хүгжөөхэ, илангаяа түрэл буряад, эвенк хэлэнүүдээ hэргээхэ ёhотойбди. Гадна бага hуурин тосхонуудые hэргээхэ гээшэ манай гол уялгануудай нэгэн болоно гээшэ. Арадай депутадаар hунгагдаа hаань, эдэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхын, бэелүүлхын тула бүхы арга боломжонуудаа, дүй дүршэлөө, бэлиг шадабаряа хэрэглэхэб, зорюулхаб гэжэ найдуулха байнаб. Үшөө тиихэдэ hунгагшадай тусхай захяанууд гэжэ байдаг ааб даа. Нэн түрүүн hунгагшадайнгаа этигэл найдабари харюулхын тула шадалаараа оролдохоб. Зон, илангаяа эхэнэрнүүд намайе дэмжэхэ бээз гэжэ найданаб.

— Этигэмжэтэ нюур гэжэ арадай депутадта кандидат бүхэндэ бии ха юм. Галина Жугдуровагай этигэмжэтэ нюурнууд гэхэдэ, райкомой агропромсоюзай райкомой түрүүлэгшэ Ц-Д. Д. Доржиев, гүүртые даагша Н. И. Зарубина, «Октябрьский» совхозой директор В. И. Минтасов, «Заречный» совхозой прораб Р. А. Гачеева гэгшэд болоно.

— hунгуули болотор үсөөхэн үдэр үлэбэ, одоол сүлөөгүй, харюусалгатай сагнай хүрэжэ ерэбэ. Үдэр бүхэндэ шахуу hунгагшадтаа ошожо, уулзалгануудые хэхэ, хөөрэлдэхэ, захяануудыень, заабаринуудыень мэдэжэ абаха хэрэгтэй ха юм. Хэрбээ Буряадай АССР-эй арадай депутадаар hунгагдаа hаа, зоной этигэл найдабариень харюулхал байхаб,— гэжэ Галина Васильевна хахасалган дээрээ хэлээ hэн.

Б. БОДИЕВ,
манай корр.

Зэдын район.
с. Дырестуй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. В. Жугдурова.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ТҮБХЫН ТҮРҮҮНДЭ— ЗАСАГ ТУШАА

...Шалапинска 14-дэхи округhоо Буряадай АССР-... депутадта кандидадаар аяар 7 хүн дэбжүүлэгдэн... нэгэн Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна ...приятиин автобусой жолоошон Дмитрий Бато-Да...лыжинимаев болоно. Тэрээнтэй манай корреспон...бони уулзаhан байна. Хөөрэлдөөень доро толил-...

...таяа Та уулза-... ...бат даа. Хэр бай-... ...дура сэдьхэл ... оор тухайгаа

...н 6-да техническэ ...9-дэхи училищиин ...хүн зоной урда ...ёэд дурыень бу- ...нэр бултадаа ми- ...уугаа үгэхэ гээд ...элэхэнь бэрхэтэй. ...дэ, зал соо хүн ...углараа. Нэгэ хэ- ...эрнүүд hуугаа, ...училищиин багша- ...ад сугларанхай hэн. ...урдахи өөрынгөө ...тухай хөөрэжэ

үгөөд, хүн зоной асуудалнуудта харюусааб. hанза зобонгёор, уйлаганажа байгаад олон зон хүндүүлхэй болоhон асуудалнуудые — гэр байрын, экологиин, эмшэлэлгын — дайрана. Нээрээшье, минии hунгагшадай ажаhуудаг газарнууд — Кирзаводой посёлок, 502-дохи километр, ТЭЦ, «Теплоприбор» заводой оршон үзэмжэгүй муухайгаар харагдана бшуу. Онигорхон сонхо тулатараа газар руу орошоhон урса гэрхэнүүд, барагар хара бараагууд.., «Маяк» гэжэ ганса клубтай, харин иимэ муу байшанда байрлаhан клубые эгээл ахир, гээгдэнги колхоз, совхоздошье харахагүйт. hайн дунда hургуули, больница, багашуулай саад бариха шухала. Депутадай мандадтай болоо гээшэ hаа, эдэ бүгэдэ асуудалнуудые түргөөр шиидхэхые эрмэлзэхэб. Түбхын түрүүндэ засаг тушаа асуудал минии hанаа эзэлнэ. «Засаг—Соведүүдтэ!» гэhэн уряа бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэй. Зонхилолго-зандаралгын системэ бүхы засаг гартаа бараад, гансал өөрынгөө аша туhада хэрэглэнэ ха юм. Энэ ёhо гурим эбдээгүй hаа, шулэ гаргаха яhа худалдан абахын түлөө оошорто талонтой зогсогшод тэрэл зандаа зогсожол байха, тарган мяха «Волга» машинануудаар гэртээ асаруулагшад асаруулжал байха...

— Зүб даа. Нюусаар хубисхалай ажал ябуулhан, хаанта засагай түрмэ, шорон үзэhэн, политическэ тэмсэлэй дүлэн соогуур гараhан түрүүшын коммунарнууд хубиингаа ажабайдалда хэды зохидоор, хүн зонhоо үлүү бэшээр ажаhуудаг байгааб даа. Цурюпа, В. И. Ленин... Надежда Константиновнада Совнаркомой гэшүүдэл адли эдеэ хоолой хуби үгтэхэ гэхэдэ, Ленин эрид эгсээр арсадаг hэм шуу...

— Би багадаа П. Постышев тухай фильм хараhанаа элихэнээр hанадагби. Тэдэнэй гэр бүлэ хайшаашьеб нүүхэеэ түхеэржэ байгаа. Машина ерэжэ, заахан хүбүүниинь: «Машинамнай ерээ!» гэжэ баяртайгаар хашхарба. Постышев хүбүүндээ хандажа: «Энэ машинын манай бүлын болоо гээшэ hаань, юунэй түлөө хубисхал хэhэн, олон эрхим нүхэдөө алдаhан болохобиб? Энэ яндан түмэрэй түлөө гү? Үгы аабдаа»,— гэжэ ойлгуулаа бэлэй.

— Японие шэнжэлэгшэ В. Цветов «манай хүдэлмэришэдые япон хүдэлмэришэд шэнгеэр хүдэлүүлээ hаа, хоёр үдэрэй үдаа тэдэнэр буhалгаа хэжэ, гүрэн түрые засагhаа буулгахал» гээд хэлээ. Хүдэлмэришэднай тиимэл hаа муугаар хүдэлнэ гээшэ гү! Та эндэ юун гэжэ хэлэхэбта!

— Тэрэ эрхимээр хүдэлэгшэ япон хүдэлмэришэн продукциин байhан соонь, зүбөөр сэгнэгдэжэ, салин түлбэри дутуугүй үгтэхэ гэжэ мэдэнэ. Хүгжэнги капиталис гүрэнүүдтэ хэhэн хүдэлмэриин үнэ сэнгэй 70 процентнь тэрэл хүдэлмэришэндэ түлэгдэнэ бшуу. Тэндэ «Ажалай зэргээр түлбэри» гэhэн ёhо жэншэдгүй сахигдана. Харин манай гүрэндэ хэhэн хүдэлмэриин бодото үнэ сэнгэй 20 процентнь үгтэнэ. Бүхы ажалшанда адляар, муугаар, hайнаар хүдэлhыень илгангүй, салин түлбэри үгтэдэг заншал тогтонижонхой. Эдэ бүгэдэ хамтадаа ажал гээшые минии хубиин хэрэг гэhэн мэдэрэлгүйгөөр, ямар нэгэ ондоо хүндэ хүдэлжэ байhан шэнгеэр олон зониие хүмүүжүүлээ. Иимэ хандасые үндэhөөрнь хубилгаха шухала. Зөөри тухай Хуули, регинальна ажахын тоосоон эндэ горитойхон нүлөө үзүүлхэ бээз гээд найдагдана.

— Олон үхибүүтэй эхэнүүд, 16—18-тай эдиршүүл, түрмэhөө табигдаhан зон түлбэриин эрхэ байдалай талаhаа hайн ажалда ехэ абтадаггүй гээд мэдээжэ. Эдэнэрэй байдал hайжаруулхын тула юу хэхэ байнабта!

— Үхибүүтэй эхэнүүдтэ ажалай сүлөө график байгуулха, ажалай үдэрыень богони болгохо хэрэгтэй гээд тоолоноб. Би гушан дүрбэ наhатай хүм. Залуушуулай асуудал намда дүтэ, сэдьхэлыем хүлгөөнэ гэхэдээ, алдуу хэхэгүй хаб. Эндэ шиидхэгдэхэ асуудалнууд нээрээл үгээ олон. hүүлэй үедэ олошорhон гэмтэ ябуулганууд бүгэдын hанаа зобооно. Хэhээлтэнүүдые хэды шангадхаа, шэрүүдхээшье hаа, социальна шалтагааниинь усадхаагүйдөө, эндэ амжалта түйлахагүйбди гээд hананаб.

— Дмитрий Бато-Далаевич, Таниие үнгэрэгшэ жэлэй декабрь hарада түрэл предприятиинтнай коллектив депутадта кандидадаар дэбжүүлээ. Тэрэ гэhэнhээ хойшо ямар хүдэлмэри ябуулаа, ямар хэрэг бүтээгээ гээшэбта!

— Январь hарада Улаан-Үдын автобусой 5-дахи, 6-дахи маршрудуудаар нэгэ-нэгэ нэмэлтэ автобусууд хүн зониио шэрэдэг болоо. Гадна рейсын саг бага болгогдожо, автобусууд түргөөр, хойно хойноhоо, хоорондоо бага зайтайгаар ябадаг болоо юм. Үбэлэй энэ шэрүүн сагта буудалнуудта автобус хүлеэжэ байдаг зондо энэнь зохид бшуу. Минии хабаадалгатайгаар энэ хэрэгүүд бүтээ гэжэ хэлэхэ байнаб.

— Энэ округоор дэбжүүлэгдэhэн бусад хүнүүдые нэрлыт.

— 1-дэхи ТЭЦ-эй начальнигай орлогшо Б. Л. Бардуев, Железнодорожно районой дотоодын хэрэгүүдэй таhагай мүрдэлгын бүлэгэй начальнигай орлогшо В. А. Бутуханов, хотын телефонно станциин директор Г. Б. Жамбаева, «Бурятнефтепродукт» нэгэдэлэй генеральна директор Б. Д. Цыбиков, үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй оёдолшон Ц.-Х. С. Жажинова, пассажирска автотранспортна 2-дохи предприятиин жолоошон А. Дугаров депутадай мандат абахын түлөө намтай тэмсэхэ болоно.

— Депутат болоо гээшэ hаа, ажаябуулгаяа ямараар өөртөө хараалнабта!

— Арад зоной захяа заабари дүүргэгшэдэ нилээд хүшэр хүндэ байха гээд ойлгоноб. Гэбэшье республикын хэмжээнэй харюусалгатай томо хэрэгүүдые бүтээлгэдэ хабаадахань ехэ hонирхолтой байхал.

— hайнта даа. hунгалтада амжалта хүсэнэб.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Б.-Д. Бальжинимаев.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Ажалшадые хангалгада — үргэн харгы

НИИТЫН НАЙМААНДА НАЙДАНХААР...

Мүнөө үе сагта эд бараанай, эдеэ хоолой хоморые хүн бүхэн бэе дээрээ мэдэрнэ гээшэбди. Халтад гэhэн юумэн лэ худалдаанай талоноор, хатуу шанга хиналта доро арад зондо хубаарилагдан үгтэдэг болонхой. Иимэ эрхэ байдалда илангаяа хүдөө нютагуудта ажаhууhан зон ехээр хохидоно. Шухала эдеэ хоолой зүйл, жэшээлхэдэ, тоhон, зөөхэй, ээзгэй, колбаса, үнэгүй мяхан эдэнэртэ тусгаар хубаарилагдадаггүй. Хүдөөгэй ажалшан бүхэн арга хүргаяа оложол, саагуур-наагуур гүйлгэжэл, хоолойгоо тэжээхэ, хэрэгтэй эдеэ хоолоо худалдан абаха баатай болодог.

Тиимэhээ Хүhөөшын «Красный Октябрь» агрофирмын ниитэ гэшүүд эдеэ хоолой шухаг зүйлнүүдээр өөhэдыгөө хангаха онол арга олохо зорилго урдаа табиhан байна. Ажахын правлени, профсоюзай эмхи нютагтаа колбаса үйлэдбэрилдэг тусхай цех байгуулhан юм. Зүгөөр энэ цех байгуулгын эхи табигшадынь нилээн тухашараа гээшэ. Хэрэгтэй түхеэрэлгэ абаhаар олдожо үгөөгүй. Гадна оршон тойронхи байгаали, агаар, уhа бузарлахагүйн тула санитарно-эпидемиологическа станциин түлөөлэгшэдhөө зүбшөөл абаха байгаа. Хүhөөшэдэ колбасна цехэй нээгдэхэ-үгые тэдэл шиидхэхэ эрхэтэй байгаа бшуу.

Удаань энэ цехтэ ажаллаха мэргэжэлтэдые олохо хэрэг гараба. Талаан болоходо, Зүүн-Сибириин технологическа институт дүүргэhэн нютагайнь хүн Хүhөөшэдэ мэргэжэлээрээ ажаллаха хүсэлтэй байба. Теэд тэрэ бүхы цехэй ажал яажа гансаараа хэхэ hэм даа? Тиимэhээл эдеэ хоол үйлэдбэрилхэ энэ газарта хүдэлхэ дуратайшуулые шэлэн олоод, тэдээниие тус мэргэжэлдэ hургаха хэрэг гараа hэн. Эдэ бүгэдэ орёо хэрэгүүдые шиидхэhэнэй эсэстэ хүhөөшынхид 1988 онhоо эхилжэ, өөhэдтөө элдэб янзын колбаса үйлэдбэрилдэг болонхой.

1989 оной 9 hарын дүн абажа харахада, энэ багахан коллектив (6 хүнhөө бүридэдэг) зондо 62 мянган түхэригэй продукци худалдаа юм. Дүн хамта 121 центнер элдэб сортын колбаса гаргаа. Тиигэжэ цехэй хүдэлмэрилэгшэд 9 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулба. «Красный Октябрь» агрофирмэтэй баталhан хэлсээнэй ёhоор, сэбэр олзынгоо хахадыень ажахын тоосоондо оруулаа. Цех колбаса худалдажа олоhон зөөреэрээ бүхы гарзаяа харюулаад, ажалшадтаа хүлhэ салингынь түлөөд байhанай эсэстэ, үшөө эды шэнээн сэбэр олзотой болоод байхадаа, яhала хангалтатайгаар ажаллана гээшэл даа. Тон шухалань гэхэдэ, нютагайнгаа зониие hайн шанартай хэдэн янзын колбасагаар хангана. Эндэ утаhаншье, шанаhаншье колбасанууд хэгдэдэг, сосискашье үйлэдбэрилэгдэдэг.

Тус цехтэ ажалладаг хүнүүд бултадаа залуунууд. Цыржигма Цыремпилова цехые даана. Виктор Юмшин кочегараар ажаллана, технологиинь тон наринаар баримталан, колбаса бүтээлгые хангана. Гадна аха, эгэшэ, дүүнэр Гэлэгма, Лариса, Цыренболод, Найдан Хандамаевууд цехтэ hайнаар хүдэлнэ.

Эдэнэр хэды залуунуудшье hаа, хэжэ, бүтээжэ ябаhан ажал хэрэгээ, урдахи зорилгоёо hайнаар мэдэрдэг. Бэеэ дааhан коллектив байhан тула, хажуу тээhээ туhаламжа хүлеэгээд hуужа байдаггүй, харин үйлэдбэриеэ hөөдгүйгөөр ябуулхын түлөө өөhэдөөл оролдодог байна.

— Бидэ цехтэ асаргаhан мяханай зүйл бараниинь хэрэглэжэ, зондо хэрэгтэй продукци болгоод гаргахые оролдодогбди. Уушха, эльгээр болон бусад зүйлнүүдээр ливер хэнэбди. Малай шулагдаhан яhаар шулэ гаргажа боломоор байдаг. Тархяарнь, хүлнүүдээрнь холодец шанагдана. Үйлэдбэрилэгдэhэн продукцияа хүнүүдтэ шадаал hаа, түргэн саг соо худалдахые оролдодог гээшэбди. Заримдаа магазинhаа худалдадагбди. Хэрбээ нютагтамнай үлэшөө hаань, ондоо тээшээ ошожо, дурадхадагбди,— гэжэ цехые даагша Ц. Цыремпилова хөөрөө hэн.

Цехые даагшын тэмдэглэhэнэй ёhоор, мяханай дуталдаhанhаа боложо, цех тон үсөөн ушарта хүдэлэнгүй байдаг. Гол түлэб электрын элшэ хүсэнhөө боложо hаатаха ушар гаража болодог. Иимэ ушарта мяхаарнь худалдадаг заншалтай. Өөhэдын автомашинатай тула ядаха юумэн байдаггүй.

Коллектив цехтэ болбосоруулха, хэрэглэхэ мяха хаанаhаа олоно гээшэб гэhэн асуудал гаража магад. Нэн түрүүн үмсэhөө худалдажа абана. Жолоошон-экспедитор Цыренболод Дашиевай хөөрэhэнэй ёhоор, хэрбээ үмсын айлнуудай малаа гаргажа шадахагүй байгаа hаань, цехэй ажалшад туhалдаг. Үмсэhөө мяхан гол түлэб октябрь, ноябрь hарануудта ородог.

Харин зундаа үхэрэй мяхан олдожо үгэнгүй, тухашараадаг. Тиимэhээ тэдэнэр мяха бэдэржэ, бүхы округ соогуураа гүйлгэлдэдэг байна. Гадна Оловяннын, Ононой районуудай hуурин, тосхонуудаар энэл зорилгоор ябаха хэрэг гарадаг. Мяханда хэрэгтэй зоной өөhэдынь ябахада, зон ехэ урагшатайгаар тэдээндэ малаа худалдадаг заншалтай.

Хэрэг бүхэн олонхи ушарта бэрхэшээлгүйгөөр бүтэдэггүй гээшэ ааб даа. Хүhөөшын колбасагай цехэйшье хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгтэ элдэб бэрхэшээлнүүд ушардаг. Тодорхойлходо, үнгэрhэн жэлэй түрүүшын хахадта эдэнэр гүрэнэй захилай тоосоогоор агрофирмын эбэртэ бодо мал өөhэдтөө хэрэглэhэн байна. Теэд ажахын мяхаар хэгдэhэн колбаса өөhэдынь түсэбэй дүүргэлтэдэ ороходо аргагүй байшоо. Иимэ ушарта цех гансал үмсэhөө мал худалдажа абаад, тэрээнэйнгээ мяхаар колбаса үйлэдбэрилхэ болоно.

Тиимэhээ районой бусад нютагуудай үмсын мал худалдаха хүсэлтэйшүүлэй хүсэлыень дүүргэжэ байха тусхай наймаанай газар Могойтодо гү, али Хүhөөшэдэ байгуулдаг hаа, hайн hэн ха гэжэ hанамаар. Могойтын районой нютаг нютаг бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй энэ дурадхал дэмжээ hаань, Хүhөөшын колбасагай цех тэдээниие эдеэ хоолой энэ шухала зүйлөөр хангаха аргатай. Мүнөө эндэхид халаан соогоо оройдоол 56 килограмм колбаса гаргана. Зүгөөр цехэйхидэй өөhэдынь мэдүүлhэнэй ёhоор, цех сүүдхэдээ 150—200 килограмм колбаса үйлэдбэрилхэ шадалтай.

Хүhөөшэдэ үйлэдбэрилэгдэhэн колбасагай үнэ сэнгынь хэдыб? Шанарыншье hайн, шамарлахаар бэшэ. Цехые даагша Ц. Цыремпиловагай мэдүүлhэнэй ёhоор, нэгэ килограмм сонгоогдоhон колбаса 8 түхэриг 60 мүнгэтэ, сосиска —6 түхэриг 54 мүнгэтэ. Сэхыень хэлэхэдэ, сэнгынь «гашуунша г» гээшэ ааб даа. Теэд колбаса худалдан абагшад үнэ сэнhээнь айнагүй.

— 8 түхэриг сэн үнэтэй шэнгеэр hанагдадаг. Харин үнэгүй колбаса хаанаhаа олохобши? Хэрбээ үнэгүй колбаса бэдэрхэ болоо hаа, үлүү ехэ мүнгэеэ гаргашалха байна ха юмбибди. Ябахын түлөө машинэ хэрэгтэй, машинамнай бензин эдидэг, мүн аян замда ябахадаа, өөрөөшье заабол хооллохош. Шухалань, үнэтэй саг хиидэ hалаха байна. Тиимэhээ колбаса гэр дээрээ үнэтэйшэгөөршье hаань худалдажа абаhамнай, манда баринштай,— гэжэ нютагай хүнүүд онсолон тэмдэглэхэ байгаа hэн. Үнэхөөрөөшье тиимэл ха даа. Тиимэhээ тиитэрээ мүнөө сагта ниитын наймаанда найдахамнай хэлсээтэй.

Ц. САНДАНОВА.

МАНАЙ ЭРИЛТЭ

«Буряадаар лекци уншадаг болоё!»— гэhэн «Знание» бүлгэмэй республикын эмхиин референт А. Тыхеевагай статья «Буряад үнэнэй» январиин 17-ной номерто уншабабди. Тэрэ хадаа ехэл зүб табигдаhан асуудал байна. Телевизорээр, радиогоор шье hайн hайн лекцинүүдые уншахада яанаб?!

Мүнөө хүдөө тосхонуудаар лекци элидхэл ехэл хомор уншагдана. Илангаяа түрэлхи буряад хэлэн дээрэмнай оройдоошье уншагданагүй гээ hаа болохо.

Улаан-Үдын эрдэмтэ багшанар городтоо, Полит-гэгээрэлэй байшан соо хүдөө ажахын асуудалаар лекци уншана гээд дуулахадаа, тэдэнэр хүдөөгэйл ажалшадта сэхэ ерэжэ, тэдэнэйл урда уншаха байгаал даа гэлсэдэгбди. Городой зондо хүдөө ажахын үйлэдбэри тухай лекци уншахада ямар үрэ гараба гээшэб?!

Тиихэдэ буряад хэлэн дээрэ ойлгосотойгоор лекци уншадаг hайн лектор Дондоп Доржиевич Очиров харагдахаа болишонхой. Энэ хүн хаана юу хэдэг бэ?— гэжэ асуумаар байнал.

Республика соогоо бии юм hаань, энэ нүхэртөө hайн лекци ерэжэ уншыт гэжэ уринабди. Радиогоор шье, тиихэдэ телевиденеэршье уншаг лэ!

Энэ уряалыемнай нүхэр Д. Д. Очировта дуулгыт гэжэ бидэ пенсионернүүд болон бэшэшье нүхэд эрилтэ хэнэбди!

Б.-Д. БАДМАЕВ,
Д. БАЗАРОВ.

Хэжэнгэ тосхон.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС • АПН

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ТҮРҮҮШЫН ШАТА

ВАШИНГТОН. Худалдаа наймаанай харилсаануудта тохёолдожо байhан хангалтагүй хэрэгүүдые усадхаха, Вашингтон болон Москвагай хоорондохи худалдаа наймаае гуримшуулан hайжаруулха арга олгоhон хөөрэлдөөнүүдэй эхин шатын дүнгүүдээр сэдьхэлээ ханабабди гэжэ СССР-эй болон США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай хөөрэлдөөнүүдэй түрүүшын шатада хабаадаhан американ ба совет түлөөлэгшэд мэдүүлбэ. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй байгша оной июнь hарада США-гай ниислэл хотодо болохо уулзалгын үедэ тэрээндэ гар табиха зорилготойгоор СССР-эй ба США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай шэнэ хэлсээнэй гурим зохёохо гээшэ февралиин hүүл багта үргэлжэлүүлэгдэхэ ёhотой хөөрэлдөөнүүдэй гол зорилго болоно гэжэ хоёр тала тэмдэглээ.

Худалдаа наймаае хүгжөөлгэдэ Холбоото Штадуудай али бүхы бэрхэшээлнүүдые ушаруулгаяа зайсуулхын тула хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай шэнэ хэлсээн ехэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ байна. Тэрэ совет дэлгүүр дээрэ худалдаа наймаанай эдэбхи үүсхэлые үргэдхэхэ арга американ компаниинуудта олгохо юм.

КАМБОДЖОДОХИ БАЙДАЛЫЕ ГУРИМШУУЛХА

НЬЮ-ЙОРК. Камбоджодохи байдалые гуримшуулха тухай асуудалаар ООН-ой Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын табан гэшүүн ороной түлөөлэгшэдэй хоёрдохи уулзалгын дүнгүүдээр мэдүүлгэ эндэ толилогдобо. Энэ уулзалга Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Нью-Йоркдохи штаб-байшан соо болоно, январь hарын тэн багта Парижда болоhон түрүүшын иимэ уулзалга дээрэ эхилhэн зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлhэн байгаа.

Парижда үгээ ойлголсоhоной үндэhөөр гол ёhонуудые хүгжөөхын тула табан орон эб найрамдалай хэрэгэй бодото асуудалнуудые хаража үзэхэдөө, ООН сүлөөтэ ба үнэн сэхэ hунгалтада улам ургажа байгаа үүргэ дүүргэхэ ёhотой гэжэ документ соо хэлэгдэнэ. Эндэхи байдалые политическэ аргаар гуримшуулан шиидхэхэ, дамжан оролгын үедэ Камбоджын нэгэдэлые сахиха, hунгалта үнгэргэхын тула нейтральна политическэ байдал тогтоохо гээшэ ниитын гол зорилго мүн.

СССР-эй БА КНДР-эй ХООРОНДОХИ ХЭЛСЭЭН

ПХЕНЬЯН. Ойрын ерээдүйдэ КНДР-эй хүдэлмэришэд Советскэ Союзай газар дээрэ нүүрhэнэй уурхайнуудые ашаглалгада оруулалгын комплекснуудые, шанаржуулгын фабрикануудые, hуурин тосхонуудые бариха юм. Ээлжээндээ Советскэ Союз элшэ хүсэнэй ба коксологдодог нүүрhэ энэ орондо эльгээхэ байна. СССР-эй ба КНДР-эй Нүүрhэнэй промышленностиин министерствэнүүдэй хоорондо эндэ гар табигдаhан хэлсээн дотор энэ ушар хараада абтана.

СССР-эй нүүрhэнэй промышленностиин министр М. Н. Щадов түрүүтэй совет делегациин болон КНДР-эй нүүрhэнэй промышленностиин министр Ким Ри Ренэй гараа табиhан энэ документын үндэhөөр совет тала 1990—1995 онуудта Корейн мэргэжэлтэдэй барилга хэхэ нютагуудта олзоборилогдоhон нүүрhэ совет-корейн хилэ хүрэтэр абаашаха байна. Энэ талаар Кузнецкэ нүүрhэнэй бассейнэй Бачатска ба Талдинска уурхайнууд, Буряадай АССР-эй Түгнын нүүрhэнэй уурхайе дурдажа болоно. Барилга хэхын тула шухала хэрэгтэй техникэ болон материалнууд арендын эрхэнүүдтэйгээр эльгээгдэжэ, Советскэ Союзай зөөри болгогдохо ёhотой.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

ГЭРЭЛТЭ ДУРАСХААЛ

Афганистанда алба гараха үедөө баатарай үхэлөөр алдаһан унаһан совет сэрэгшэдэй дурасхаалда зорюулагдаһан долоон хоног Улаан-Үдэдэ байгша һарын 10-һаа соносхогдоо һэн. Долоон хоногой үедэ интернационалист-сэрэгшэд залуушуултай, һурагшадтай уулзажа байна. Дурасхаалай долоон хоногой түгэсхэлэй үдэр Ильичын проспектын хүшөөгэй сэргэдэ ехэ митинг үнгэргэгдэбэ. Тэндэ зон олоороо суглараа. Интернационалист-сэрэгшэдэй соведэй түрүүлэгшын орлогшо Олег Бибишев нүхэд тухайгаа дулаанаар дурсаад, интернационалист-сэрэгшэдтэ хүшөө табиха тухай хэлэбэ.

Энэ ушараар Улаан-Үдын Октябрьска районой интернационалист-сэрэгшэд бүри нёдондо манай бүхы ажалшадта, комсомолшуудта, пионернүүдтэ болон һурагшадта хандаһан байгаа. Тэрэл үедэ Жилсоцбанкын Октябрьска отделенидэ 00700007-дохи тусхай счёт нээгдээ һэн. Комсомолшууд болон залуушуул субботнигүүдые үнгэргэжэ, олоһон мүнгөө энэ счёдто оруулна, һурагшад, студентнүүд, дайнай, ажалай ветерануд мүнгэ эдэбхитэйгээр оруулдаг. Мүнөө мүнгэн сугларжа байна. Гэхэ зуура, хүшөө бодхоохын тула үшөө ехэ мүнгэн хэрэгтэй болохо.

Улаан-Үдын 4 хүбүүд нютагаа бусаагүй юм. Хэд бэ гэхэдэ, прапорщик Геннадий Балахнин, сэрэгшэд Виктор Капустин, Александр Мокров, Юрий Разумеенко гэгшэд болоно. Тэдэнэй түрэлхидтэ дайшалхы медальнууд, СССР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа. Тэдэнэй Октябрьска райвоенкомадай сэрэгэй комиссар А. В. Саврулин барюулаа юм. Хүбүүдэй эжынэр, абанар, Геннадий Балахнинай хани нүхэр шагналнуудые гартаа абажа, тиидэгээ нулимса гүйлгэһөөр аалиханаар сааашална.

Эдэ хүбүүдэй ажаһуудаг байһан гэрнүүдэй хананда дурасхаалай самбарнууд тодхогдоо. Дэргэдэнь баглаа сэсэгүүд табигдаа.

Манай республикаһаа хэдэн зуун залуу хүбүүд арбан жэл соо Афганистанда дайн дажарта хабаадаһан юм. Апрелиин революциин туйлалтануудые хамгаалха гэжэ эдир совет хүбүүд ошоһон байгаа. Үдэр бүхэндэ үхэлтэй уулзан гуур ябажа, тэдэнэр үбгэд, хүгшэдэй, эхэнэрнүүдэй болон үхибүүдэй ами наһа душмануудай хорото һомонһоо аршалаа. Дайсанай һомонһоо, снарядуудһаа Кабул, Герат, Джелалабад, Саланг шэдар совет сэрэгшэд алдалан унаа. Кандагар, Баграме шадархи шулуулиг хүрьһэн дээрэ дайсанай минэдэ тэһэржэ, хүбүүд наһа бараа.

Буряад ороной 22 хүбүүд түрэл нютагаа, эхэ, эсэгэнэртээ, нүхэдтөө бусажа ерээгүй. Тэдээн тухай гэрэлтэ дурасхаал болгон, үнэтэ шулуун хүшөө заатагүй бодхоохо хэрэгтэй. Энэ хэрэгые дэмжэхэ, ехэ хубитаяа оруулха гээшэ хүн бүхэнэй нангин хэрэг гэжэ ойлгохо ёһотойбди.

Д. ДАМБАЕВ.

Б. ЕВГЕНЬЕВЭЙ фото.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. А. Мокровой эсэгэдэ дайшалхы шагналнуудые Октябрьска райвоенкомадай сэрэгэй комиссар А. В. Саврулин барюулна. 2. Дурасхаалай самбар.

БУРЯАД ОРОН — КИНОДО

Февралиин 22-hоо «Прогресс» кинотеатр соо «Буряад ороной фильмнүүдэй панорама» гэһэн харалга эхилхэ юм. Буряад арадай ажабайдал, ажаһуудал харуулһан фильмнүүдтэ наадаһан артистнууд киногой эхилхын урда тээ харагшадтаяа уулзалдаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ болоно.

Үргэн Буряад орон тухай манай ороной кинематографистнуудай буулгаһан фильмнүүдэй дунда «Адуушанай дуун», «Алтан гэр», «Ургын һалбаржа байха үедэ», «Гурбан наран», «Арсын агтай хангал» болон бусад гоё һайхан кинокартинанууд бии. Республикын уран зохёолшод Д-Р. Батожабай, И. Калашников, поэт Н. Дамдинов, композитор Б. Б. Ямпилов, артистнууд Л. Линховоин, Б. Вампилов, П. Николаев, В. Манкетов болон бусад олон эдэбхитэд шэнэ кино буулгаха хэрэгтэ, эдэбхи, үүсхэлтэйгээр хабаадалсаһан гээшэ.

Буряад орон тухай «Байгалай эрьедэхи гэр» гэһэн түрүүшын фильм 1925 ондо экран дээрэ гаргагдаа һэн. 1928 ондо Всеволод Пудовкиной «Потомок Чингисхана» гэһэн кинокартина харуулагдажа эхилээ юм. Фильм буулгагшад республикын олохон нютагуудаар ябажа, кино буулгаһан юм. Тэдэнэр Тарбагатайн, Зэдын уужам талаар, Галуута Нуурай эрьедэхи Тамчын дасанда болоһон Сам тухай болон бусад һонирхолтой зүйлнүүдые буулгажа, бидэнэртэ бэлэглэһэн гээшэ. Фильмын гол рольдо буряадай артист, режиссёр Валерий Инкижинов наадаһан юм.

Республикын ажабайдал тодоор харуулһан «Адуушанай дуун» гэһэн фильм 1956 ондо экран дээрэ гаража, бидэнэрые хэды ехээр баясуулаа, омогорхуулаа һэм. Москвагай киностудяар гаргагдаһан тус фильмын сценарие буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Д-Р. Батожабай бэшэжэ, режиссёр А. Фролов кино болгоһон агб даа. Фильмын гол ролие Ленинэй орденто Буряадай оперо, баледэй театрай залуу артист Владимир Манкетов гүйсэдхэжэ, үргэн буряад арадаа баясуулаа бэлэй. Мүн тус фильмдэ мэдээжэ артистнууд Буянто Аюшин, Чойжинима Генинов, Николай Лосев болон бусад наадаһан гээшэ. Фильмын хүгжэмые ороной мэдээжэ композитор Соловьев-Седой зохёоһон байна.

1958 ондо «Ургын һалбаржа байха үедэ» гэһэн кинокартина Свердловскын киностуди зохёожо гаргаа һэн. Николай Дамдиновай бэшэһэн сценарие режиссер Ярополк Лапшин кино болгоһон юм. Олоной һайшаал, магтаалда хүртэһэн тус фильмдэ Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай артистнууд Буда Вампилов, Петр Николаев, Цырен Шагжин, Федор Сахиров, Буянто Аюшин гэгшэд наадаа бэлэй. Мүн хойто жэлдэнь Д-Р. Батожабай Г. Ц. Цыденжапов хоёрой сценаряар «Алтан гэр» гэһэн үнгэтэ кинофильм хаража хужарлаһан байхабди. Фильмын гол геройнуудай рольнуудые Мария Степанова, Антроп Ильин, Буда Вампилов, Лхасаран Линховоин гэгшэд уран гоёор гүйсэдхэжэ, Буряад ороноймнгоо ажалшадай, айлшадай урма зориг бадаруулаа һэм шуу.

Буряад арадай һайндэр —«Сагаалганай» национальна баяр ёһололой үдэрнүүдтэ энэ дээрэ нэрлэгдэһэн кинофильмүүд Улаан-Үдэ хотын болон хүдөө нютагуудай кинотеатрнуудта харуулагдахань гээшэ.

Н. БУДАЕВА.

АРЮУН СЭБЭР СЭДЬХЭЛЬЭЭ

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй жасын байгша оной январиин 7-до эмхидхэһэн түйлай ехэ телемарафониие манай округой олон зон анхаралтайгаар хараһан, һонирхоһон бэйгаа. 24 часай энэ программа жасын ажал ябуулгадэ үсөөн бэшэ зоной анхарал хандуулжа, тэрэнэй хэмжээ ябуулгада хабаадахые урилаа бэлэй. Совет общество түбхын түрүүндэ үншэн хэнзэ, ядуу байдалтай үхибүүдтэ анхарал хандуулдаг гээшэ. Гэхэтэй хамта энэрхы сэдьхэлэй ба элүүр энхын жаса һүүлэй үедэ ядаһан, тулиһан хүнүүдтэ горитойхон туһаламжа үзүүлдэг болоо.

Эдэ бүгэдэ үйлэ хэрэгэй гүн удхые зүбөөр ойлгоһон нютагаймнай эрхим түрүү хүнүүд В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй болон бусад жасануудта туһаламжа болгон мүнгэ зөөри оруулжа захалаа. Агын районой Шулуутайн Дылгыровэй нэрэмжэтэ колхозой тэжээл үйлэдбэрилдэг цехые даагша Жамьян Жанабазаров нютагтаа түрүү үзэл бодолтой хүн гэжэ тоологдодог. Залуудаа шуран, солбон, бэрхэ спортсмен ябаһан юм. Волейболоор, хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэһэн районой, округой мүрысөөнүүдтэ нэгэтэ бэшэ хабаадалсажа, шангай һууринуудые эзэлдэг һэн. Мүн уран һайханай бүлгэмэй эдэбхитэй гэшүүн байһан. Мүнөөшье хатархадаа, залуушуулда мүхөөгөө үгтэдэггүй, шуран солбон нүхэр юм.

Жамьян Жанабазаров энэ удаа өөрыгөө үшөө нэгэ һайн талаһаа харуулба. Тэрэ һаяхан В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй жасада нээсэлһэн 1000 түхэриг мүнгэ оруулба. Манай дунда арюун һайн сэдьхэлтэй хүнүүдэй олошорбол, орон доторнай үншэн хэнзэ, ядаһан, тулиһан үхибүүд байхаяа болихонь дамжагүй.

Б. ГАРМАЖАПОВ.

«НАРАН-ХАДА» — МОСКВАДА

«Наран-Хада» гэлэн фольклорно ансамбль ганса Хориин районд бэшэ, мүн республикын нютаг нугануудай ажалшадта мэдээжэ болонхой. Буряад зоной урданай дуу, хатар, ёохор, шадамар бэрхээр гүйсэдхэдэг бэлигтэй, энэ коллективэй концерт наадые хүгшэн, залуугүй һонирхон харадаг юм. Энэ ансамбль хүдэлмэришэд, алба хаагшад, багшанар болон бусад мэргэжэлтэй хүнүүдһээ бүридэнэ.

«Наран-Хада» ансамбль нэгэнтэ бэшэ республикын, зонныншье уран һайханай бүлгэмүүдэй харалгануудай лауреат болоһон.

Москва хотодо СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкын павильон соо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай фольклорно һайндэр, февралиин 15-һаа—18 болотор үргэлжэлхэ. Энэ ехэ һайндэртэ «Наран-Хада» ансамбль манай республикые түлөөлнэ. Москва хото ошохсёо бэлдэхэ үедэнь РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. В. Абгалдаева ехэ туһа хүргэһэн байна.

Тус ансамбль Москваһаа ерээд, сагаалганай үедэ шэнэ программатаяа районойнгоо хүн зониие танилсуулха юм.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

МВД-hээ МЭДЭЭСЭНЭ

Байгша оной февралиин 5-һаа 12 болотор республика дотор 163 гэнэ усал болоо гэһэн мэдээсэл абтаба. Тэрэ тоодо 15 ушарта хүниие алаха, тонохо һэдэлгэ гаргаһан, нэгэ эхэнэрые хүсөөр эдлэһэн, 16 дахин доботолго хэһэн, хулигаан ааша гаргажа 16 хүниие зорюута гэмтээһэн, гүрэнэй, ниитын зөөри хулгайлха һэдэлгэ 18 дахин гаргаһан, 74 ушарта эрхэтэнэй зөөри хулгайлһан, 4 автомашина хулгайлһан, 4 хүн наркотическа бодосуудтай байһаа элирүүлэгдэбэ.

Февралиин 10-да Горячинск тосхондо ажаһуудаг Кривогорницын, Трифонов, Улаан-Үдын индустриальна техникумэй һурагша Лужбин гэгшэд архиин һогтуугаар «Горячинск» курортдо амаржа байһан гурбан хүниие ехээр сохиһон байба. Хулигаанууд баригдажа, хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха болобо.

Февралиин 2-ой үдэр Николаевск тосхондо ажаһуудаг А. гэгшэ соохор мэдээндээ һамгантаяа хэрүүл үүдхэһэн байгаа. Тиигэжэ байһаар уур сухал дундаа бусалжа байһан чайник һамга руугаа шэдэжэрхёо ха юм. Наншалдаа үүдхэһэн гэрэй эзэнэй һамганиинь ехээр халанхай, больницада оруулагдаба.

Февралиин 8-най үдэшэлэн танигдаагүй нэгэ хүн эхэнэрэй малгай буляажа абаад, тэрьелээ юм. Милициин хүдэлмэрилэгшэд, арадай һайн дуранай дружинын гэшүүд Хориин районһоо ерэһэн С. гэжэ фамилитай эрхэтэниие барижа, малгайень эзэндэнь бусааба.

Улаан-Үдэ хотын Ключевской үйлсын эрхэтэн У. гэгшын гэртэ хулгайшан орожо, 1000 түхэриг сэнтэй гурбан бэһэлиг, һиихэ хулгайлһан байба.

Үнгэрөөд байһан үе соо республика дотор харгын-транспортна 14 аюул боложо, эндэ 2 хүн наһа бараһан, 14-ниинь хүндөөр гэмтэһэн байха юм. Мүн энэ үе соо 31 галай аюул боложо, 4 хүн наһа бараһан, хоёрынь гэмтэһэн байна.

Улаан-Үдын дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта элдэб хулигаан ааша гаргаһан, үүдхэһэн 459 хүн баригдажа, захиргаанай элдэб хэһээлтэдэ оробо. Тэдэнэй дунда хуулиин наһа гүйсөөгүй 65 үхибүүд баригдаа, 316 хүн тэлэрүүлгын газарта оруулагдаһан байха юм.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй пресс-бүлэг.

МАГАЗИН НЭЭГДЭБЭ

Һаяхан Мухар-Шэбэртэ «Ветеран» гэһэн магазин нээгдэбэ. Тус магазинай наймаалагшаар Светлана Сергеевна Слепнева томилогдобо. Дайнай ветеранууд, инвалидууд, дайнда наһа барагшадай гэртэхин тус магазинһаа хэрэгтэй зүйлнүүдээ абажа байха аргатай болобо. Магазинай ассортиментнь элбэг, һайн [illegible] тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Ветерануудай магазин нээлгэдэ Мухар-Шэбэрэй районой сельпогой правлениин түрүүлэгшэ Михаил Николаевич Новолодскиин үүргэ ехэ юм.

В. ШИРДАРМАЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ФЕВРАЛИИН 19-hөө 25 хүрэтэр

ПОНЕДЕЛЬНИК, 19.

Нэгэдэхи программа.

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильмнүүд. 10.10—«Вход воспрещен»—баримтата фильм. 10.30—«Квартира»—уран һайханай фильм. 11.45—Богони фантази. 12.30—«Очевидное-невероятное» гэһэн дамжуулга. 16.30—«Египтянин»—баримтата фильм. 17.10—УССР-эй Гүрэнэй П. Вирскиин нэрэмжэтэ хатарай академическэ ансамблиин концерт. 17.55—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.55—Соведүүдтэ—засаг. 17.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.30—Время. 20.00—Мультфильм. 20.40—Ж. Б. Мольер. «Тартюф». Москвагай А. П. Чеховэй нэрэмжэтэ уран һайханай академическэ театрай фильм-зүжэг. 22.00—Время. 22.30—«Тартюф»—фильм-зүжэгэй үргэлжэлэл. 23.35—«Мастера русской оперы. Жизнь и роли Ивана Петрова»—фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Физикэ, 10-дахи класс. 10.05—Итальян хэлэн...

ВТОРНИК, 20

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.45—«Тартюф»—фильм-зүжэг. 12.05—Хүгжэмтэ дамжуулга. 12.25—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 16.30—«Сказы матушки Фроси о монастыре Девиевском»—баримтата фильм. 17.00—«Автомобиль, скрипка и собака Клякса» — үхибүүдтэ фильм. 18.40—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 18.45—Хүгжэмшэд хүгжэм тухай. 19.30—Время. 20.00—Коллаж. Мэдээсэл. Соносхол. 20.30—Леонид Быковэй фильмүүд болон рольнууд. «В бой идут одни «старики»—уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Солнечный ветер»—6 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи бүлэг. «Поездка в Иркутск». 23.25—«Юлла из варьетте»—баримтата фильм. 00.05—Владимир Горовиц Моцартые наадана.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Как стать экстрасенсом»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Географи. 8-дахи класс. 10.05, 11.05—Француз хэлэн. 11.35—Хүгжэм, 6-дахи класс. 12.05—Гэрэй академи. 12.35—Арадай аялга дуунууд. 12.45—«Хождение по мукам»—уран һайханай фильм. 12-дохи сери. «Зарево». УЛААН-ҮДЭ. 18.00—Мультфильм. 18.10—РСФСР-эй арадай уран зурааша А. А. Окладниковай ба Буряадай АССР-эй габьяата уран зурааша Е. И. Невошнагай тусхайта выставкэһээ репортаж. 19.05—Байгал. 19.30—«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». Буряадай АССР-эй...

СРЕДА, 21

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Хүгжэмшэд хүгжэм тухай. 10.20—«Солнечный ветер»—6 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи бүлэг. «Поездка в Иркутск». 11.25—Узбекистанда мал ажал хүгжөөхэ асуудалнууд тухай баримтата фильм. 11.55—Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «Һолонго» гэһэн уласхоорондын VIII фестиваль (Тунис). 12.30—«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30—Время. 16.30—Галина Шойдагбаевагай концерт. 17.00—«Зүүн Сибирь»—киножурнал. 17.10—Л. В. Бетховен. 7-дохи номерой симфони. 17.55—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.55—«Харгын аюулгүй байдалые сахиха». 19.25—Соносхолнууд, мэдээсэл. 19.30—Время. 20.00—Залуушуулай һонин. 20.45—Резонанс. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Солнечный ветер»—6 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи бүлэг. «Возвращение домой». 22.45—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Москва). 00.25 —«К миру на святой земле — баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Баримтата фильм. 9.35, 10.35— Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. 10.05, 11.05— Немец хэлэн. 11.35, 12.35— Физикэ. 7-дохи класс. 12.05—«Я летаю на собственных крыльях» — баримтата фильм. 13.05—«Хождение по мукам»— уран һайханай фильм. 13-дахи сери. «Хмурое утро». УЛААН-ҮДЭ. 18.05— Киноочерк. 18.25—«Һургуули: мүнөөдэр ба үглөөдэр». Арадай депутадуудта кандидадууд — республикын багшанар хабаадаха. 19.05 —...

ЧЕТВЕРГ, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35— Чувашай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 10.20—«Солнечный ветер»—6 серитэй уран һайханай фильм. 6-дахи бүлэг. «Возвращение домой». 11.25— Жэлэй дүрбэн саг. Февраль. 12.25 — Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.25— Соносхолнууд. Мэдээсэлнүүд. 13.30— Время. 16.30—«Гармонёор наадаха». 17.00—«Где ты, Багира?»— Үхибүүдтэ фильм. 18.15—«Телеэко»— журнал. 18.45—«Солдаты Орлозы»—баримтата фильм. 19.15— Богони концерт. 19.30 — Время. 20.00—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 20.45—«Хүн ба хуули». 22.00—Время. 22.30— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Солнечный ветер»—6 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи бүлэг. «Будни». 23.50— Лоредана Берте дуулаха (Итали). 00.55— Москвагай «Анонимные алкоголики» бүлгэмэй ажал ябуулга тухай.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Баримтата фильм. 9.35, 10.35— Литература. 8-дахи класс. 10.05, 11.05— Испан хэлэн. 11.35, 12.35— Биологи. 8-дахи класс. 12.05—«Манай саад». УЛААН-ҮДЭ. 17.55...

ПЯТНИЦА, 23

СОВЕТ АРМИИН БА СССР-эй ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.30 — Туркестанай Улаан тугта сэрэгэй округой дуу, хатарай ансамблиин концерт. 9.50 —«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 10.35 — «Солнечный ветер» — 6 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи бүлэг. «Будни». 11.45 — СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Түбэй музейһээ репортаж. 12.00—«Боевые спутники мои». «Киноконцерт. 13.00 — «Политрук Василий Клочков» — баримтата фильм. 13.30 —Время. 14.00 — СССР-эй арадай артист, композитор Р. Паулсай концерт. 15.55 — «Илагшад». 16.55 — Мультфильмнүүд. 17.15 — «Хүхюун стартнууд». 18.00 — Мүнөөдэр —Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр. 18.15 — «Воля Вселенной» — уран һайханай фильм. 19.25 — Соносхолнууд. Мэдээсэлнүүд. 19.30 — Время. 20.00 — Совет дуунай «Когда поют солдаты» гэһэн фестиваль. 22.00 — Время. 22.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40— Сэрэгшэд — кантемировецүүд тухай. 22.55 — «Хараа бодол». 00.25 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.40 — Киноконцерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Литература. 5-дахи класс. 10.05. 11.05— Англи хэлэн. 11.35, 12.40 —Оршон тойронхи дэлхэймнай. 11.55 — Англи хэлэн дээрэ дамжуулга. 13.00 — «Моя улица». — уран һайханай фильм. 14.10 — Л. Зорин. «Цитата». Гүрэнэй Моссо...

СУББОТО, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.30 — «Манай саад». 10.00 — Никарагуагай ансамблиин концерт. 10.45 — «Американская провинция» — 3 серитэй уран һайханай фильм. «Джуди, Джим и партнеры» — 2-дохи фильм. 11.45 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 12.45 — «Капитан С». —уран һайханай фильм. (Венгри). 14.10 — Баримтата фильм. 14.40 — «Ан амитадай аймагта». 15.40 — «Спектор». 16.10 — «Хабаадагша нюурнууд». 17.35 — «Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «Һолонго» гэһэн уласхоорондын VIII фестиваль. 17.55 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 18.40 — Мультфильм. 19.05 — Гэр бүлын викторинэ. 20.10 — «Отель «Бертрам» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.30—Телескоп. 22.55—фильм-концерт. 23.25 —«Һүниин тэнгэй урда ба һүүлээр».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Майя Кристалинскаягай дурасхаалда. 10.35— «Потерпевшие претензий не имеют» — уран һайханай фильм. 12.10—Коллаж, Мэдээсэл, Соносхол. 12.45 — Бултанда хабаатай педагогико. 13.45 — «Н. П. Старостинай «Футбол сквозь годы» ном тухай. 14.30 — «Ночью на белых конях» —6- серитэй уран һайханай фильм. рэ.

ВОСКРЕСЕНИ, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — «Бултанай эрхилхэ спорт». 9.15 — «Спортлотогой» тираж. 9.30 —Ритмическэ гимнастика. 10.00 — Үхибүүдтэ дамжуулга. 11.00 —Баримтата фильмүүд. УЛААН-ҮДЭ. 11.25 — Шэтын студиин «Дайшалхы алдар соло» гэһэн программа. МОСКВА. 12.12 — Бүхэроссин конкурсын лауреат. Сергей Лукин домброор наадаха. 12.30 — Эсэгэ орондоо алба хэнэб. 13.30 — Үглөөнэй энеэдэ зугаанай дамжуулга. 14.00 — «Аяншалагшадай клуб». 15.00 — П. И. Чайковский 6-дахи номерой симфони. 16.00— «Хүгжэмтэ киоск». 16.30 — Хүүгэдэй мэдээсэлэй-публицистическэ «Марафон-15» программа. 18.00 — «Элүүр энхэ байлга». 18.45 — Хүдөөгэй публицистическэ дамжуулга. 20.00 — Мультфильм. «Аплодисменты...» — баримтата фильм. 20.55 —«Непрофессионалы» —уран һайханай фильм. 22.00 — Долоон үдэр. 24.00 — «Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд». 00.15 — Мелеховтэхи А. П. Чеховэй музей-байшан тухай. 00.55 — Баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Зарядкада зогсогты. 9.15 — «Гуделка» — баримтата фильм. 9.40 — Скрипач Владимир Лацман наадаха. (Канада). 10.30 — «Атака» уран һайханай фильм. 12.00 — Мультипликатор А. А. Алексеев тухай. 12.45 — Арадай аялга дуунууд. 13.00 — Биатлоноор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. 14.00 — «Аяншалагшадай клуб». 15.00 — Баримтата фильм. 15.20 — Соносхолнууд, Мэдээсэл. 15.25...

ХҮНДЭТЭ НҮХЭД!

Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын дэргэдэ мэдээсэлэй-тайлбарилалай албан эмхидхэгдэбэ. Дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудай ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудаар хандахадатнай, таанадые анхаралтайгаар шагнаад, һонирхоһон асуудалнуудтатнай харюусаха, заабари зүбшэл үгэхэ, хойшолуулашагүй ушар хэрэгүүдтэ таанадай дохёо гү, али мэдүүлгые шалгаха талаар шухала хэмжээнүүдые абаха байна.

Таанадай дура хүсэлэнгөөр абтаһан мэдээсэлнүүдэй автор нэрые Дотоодын хэрэгүүдэй министерство дапда нюуса байлгаһаа гадна, гэмтэ ябадалые элирүүлхэ гү, али уридшалан һэргылхэ талаар ехэ туһаламжа үзүүлһэнэй түлөө моральна ба материальна урмашуулга хэхэ юм.

Бэшэг сөөгоо табиһан асуудалнуудаараа таанад суббото болон амаралтын үдэрһөө бэшэ, бүхы үдэрнүүдтэ түхэреэн сүүдхэдэ 92—777 номертой телефоноор («Этигэл найдалай телефон») хандажа шадахат.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерство.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета

Золотой цыпленок — в 12, Дон Кихот — в 19.

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева.

Кто первый увидел солнце (сказка) — в 12.

Русский театр драмы

Новые похождения знаменитых котов — в 12, Приятная женщина с цветком и окнами на север — в 19.30.

«Дружба»

Раз, два — горе не беда — в 10, Люби и верь (2 серии)— в 12, 15, 18-10, 20-50.

«Прогресс»

Красный зал — Затянувшаяся расплата (2 серии)— в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50. Зеленый зал — Бей первым, Фреди!— в 9-40, 14-20, 19, Месть и закон (2 серии)— в 11-30, 16-10, 2050.

«Родина»

На златом крыльце сидели — в 10, 16, Спальный вагон — в 14, 18-10, 21-50, В джазе только девушки — в 12, 20.

«Эрдэм»

Мультфильмы — в 9-40, 12-50, Короткое замыкание — в 11, 14-20, Полет навигатора — в 16-10, 18, 20-10, 21-40.

«Октябрь»

До первой крови — в 9-50, 14, Зита и Гита (2 серии)— в 11-30, 15-40, 18-20, 20-50.

«Восток»

Новые похождения кота в сапогах— в 13-30, Полет навигатора — в 15, 17, 19, 21.

«Байкал»

Три толстяка — в 16-30, Жикина династия — в 18-30, 20-30.

ДК «Текстильщик»

Человек из РИО — в 17, 19.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62. отв. секретарь —2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды — 2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21. 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79. п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана в ...канской типографии издата Бурятской ... ректор 2-40-45 Н-00343. Зак. № ...